

Elinkeinoelämän ja viranomaisten tavoitteellinen
turvallisuuSyhteistyö:
alueellisen ja paikallisen yhteistyön kehittäminen

11. TurvallisuuSjohdon koulutusohjelma
Aalto-yliopiston teknillinen korkeakoulu
Koulutuskeskus Dipoli
Tutkielma 1.4..2011
Jyrki Hollmén

TIIVISTELMÄ

Kurssi/oppiaine/ 11. Turvallisuusjohdon koulutusohjelma, Aalto Pro	
Tekijä Jyrki Hollmén	
Tutkielman nimi Elinkeinoelämän ja viranomaisten tavoitteellinen turvallisuusyhteistyö: alueellisen ja paikallisen yhteistyön kehittäminen	
Säilytyspaikka Aalto-yliopisto	Julkaisutiedot Julkinen
Aika 2010-2011	Sivumäärä 45+3
<p>Tutkielmassa tarkastellaan olemassa olevia elinkeinoelämän ja viranomaisten yritysturvallisuusyhteistyön rakenteita ja esitetään suosituksia toiminnan kehittämiseksi.</p> <p>Tutkielmassa tarkastellaan eri vaihtoehtojen vahvuuksia ja heikkouksia ja päädytään suosittamaan mallin kehittämistä käytännöstä saatujen kokemusten perusteella. Yhteistyömallin tulisi pystyä linkittämään toisiinsa valtion- ja kuntahallinto sekä yritykset.</p> <p>Työn aikana kävi selväksi, että yhden ainoan yhteistyömallin esittäminen on käytännön syistä mahdotonta. Olennaista on lisätä viranomaisten tietämystä elinkeinoelämän tarpeista ja yritysten roolista yhteiskunnan päivittäisten toimintojen ylläpitäjänä.</p>	
Avainsanat yritysturvallisuus, turvallisuusviranomaiset, yhteistyö, kokonaisturvallisuus, häiriötilanteet, tilannekuva	

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Tutkielman lähtökohdista	5
2.1 Taustaa	5
2.2 Tavoite	9
2.3 Aiheen rajauksesta	9
2.4 Käsitteistä	11
2.5 Turvallisuusyhteistyön keskeiset haasteet	11
2.5.1 Yhteistyötä ohjaa hallintoalamaisajattelu ja valtion kontrollimahdollisuuksien yliarviointi	11
2.5.2 Viranomaiskäytännöt vaihtelevat alueittain	14
2.5.3 Yhteistyön kohteet	15
2.5.4 Yhteistyön muodot	16
3 Yritysturvallisuusyhteistyö kansallisella tasolla	18
3.1 Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS)	18
3.2 ELVIRA	21
3.3 Yritysturvallisuuden kansallinen yhteistyöryhmä	23
3.4 Sisäisen turvallisuuden ohjelma	24
3.4.1 Kilpailukyvyn lisääminen yritystoiminnan turvallisuutta parantamalla	24
3.5 Hallbergin komitea	32
4 Yhteistyö alueellisella ja paikallisella tasolla	34
4.1 AVIen sisäisen turvallisuuden seurantaryhmät ja alueelliset valmiustoimikunnat	34
4.2 Paikallinen turvallisuussuunnittelu	35
4.3 Paikalliset yritysturvallisuusverkostot	38

	4
5 Johtopäätökset	39
5.1 Organisoitumisen ja tehtävänjaon perusteet	39
5.2 Organisoituminen	41
5.3 Tehtävänjako	42
Lähdeluettelo	44
Liitteet	46

1 Johdanto

Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) tavoitteena on luoda suomalaiselle elinkeinoelämälle entistä parempi ja kilpailukykyisempi toimintaympäristö. Suomi on asettanut tavoitteekseen olla yritysten toimintaympäristön kannalta Euroopan turvallisimaa maata vuonna 2015.¹ Toimintaympäristön turvallisuus on yksi kilpailukykytekijä.

Elinkeinoelämän rooli on jäänyt alueellisessa turvallisuussuunnittelussa vähäiseksi. Tilanteen korjaamiseksi on käynnistetty useita hankkeita ja ohjelmia. Seuraavassa vaiheessa on pystyttävä viemään käytännön toiminnan tasolle yritysturvallisuuden parantamiseen tähtäävät toimenpide-esitykset.

Tutkielmassa tarkastellaan elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyötä kilpailukykyisen toimintaympäristön varmistamiseksi suomalaiselle elinkeinoelämälle. Painopiste on yhteistyön kehittämisessä erityisesti alueellisella ja paikallisella tasolla.

2 Tutkielman lähtökohdista

2.1 Taustaa

Suomelle ominainen viranomaisten ja järjestöjen kehittynyt yhteistyö on levittäytynyt myös yritysturvallisuuden alueelle. Valtakunnallisen tason yhteistoiminnan voidaan arvioida olevan melko hyvällä tolalla niin toiminnan piiriin kuuluvien tahojen kuin asioidenkin osalta. Toisaalta yritysturvallisuuden merkitystä ei selkeästi tunnustettu vielä ensimmäisessä sisäisen turvallisuuden ohjelmassa v.2004, mitä voidaan pitää melkoisena puutteena ottaen huomioon sen, että jo tuolloin merkittävä osa yhteiskunnan päivittäisistä toiminnoista oli suoraan tai välillisesti riippuvainen yritysten tuottamista tuotteista ja palveluista. Tämä osoittaa myös kokonaisturvallisuusajattelun myöhäisen kehittymisen Suomessa, tai pikemminkin kokonaisturvallisuusajatteluun heräämisen ko-

konaismaanpuolustuksen (so. varautumisen ja poolien) ulkopuolella. Vielä 2000-luvun alkupuolella poliittinen päätöksentekijä käsitti yhteiskunnan päivittäisiä toimintoja vaarantavilla tietoverkkouhilla lähinnä turvallisuusviranomaisten viesti- ja tietojärjestelmien haavoittuvuuden.²

Tilanne parani huomattavasti, kun sisäasiainministeriö asetti 18.5.2005 työryhmän valmistelemaan elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistä strategiaa yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi. Tämä ns. ELVIRA-strategia julkaistiin 15.3.2006.³

Seuraavassa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa 8.5.2008 erityisiin tavoitteisiin kirjattiinkin jo kilpailukyvyyn lisääminen yritystoiminnan turvallisuutta lisäämällä. Tätä ns. STO II –ohjelmaa voidaankin pitää ensimmäisenä askeleena kohti valtionhallinnon ja elinkeinoelämän laaja-alaisempaa yritysturvallisuusyhteistyötä, tärkeimpinä esityksinä alueellisen ja paikallisen turvallisuusyhteistyön kehittäminen, tilannekuvatoiminta ja yhteisten turvallisuuskriteeristöjen luominen tietoturvallisuuden, toiminnan turvallisuuden, henkilöstöturvallisuuden ja toimitilaturvallisuuden osa-alueille.⁴

Ym. STO II –esityksistä turvallisuuskriteeristöhanke synnytti kansallisen turvallisuusauditointikriteeristön (KATAKRI) 20.11.2009⁵ ja elinkeinoelämän kriisivalmiutta ja häiriötilanteisiin varautumista lisäävästä tilannekuvatoiminnasta annettiin esitys 31.8.2010.⁶ Samoin tilannekuvatoimintaa ja yleistä yritysturvallisuustiedon keskitettyä

¹ Toinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, VN:n yleisistunto 8.5.2008

² Ensimmäinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, VN:n yleisistunto 23.9.2004, s.2

³ Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi (ELVIRA), Sisäinen turvallisuus, sisäasiainministeriön julkaisuja 15/2006.

⁴ Toinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, s. 33-34.

⁵ Kansallinen turvallisuusauditointikriteeristö (KATAKRI) 20.11.2009, Sisäisen turvallisuuden ohjelman toisen vaiheen toimenpide 6.4. tp

⁶ Elinkeinoelämän kriisivalmiutta ja häiriötilanteisiin varautumista lisäävä tilannekuva, Sisäinen turvallisuus, sisäasiainministeriön julkaisuja 16/2010.

jakelua varten perustettavaa yritysturvallisuusportaalia ollaan kehittämässä aikataulusaan.⁷

Sitä vastoin alueellinen ja paikallinen yhteistoiminta on jäänyt lähinnä paikallisten toimijoiden oman aktiivisuuden varaan. Saloon perustettiin v. 1996 maan ensimmäinen yritysturvallisuusyhdistys, joka otti tavoitteekseen alueen elinkeinoelämän ja viranomaisten tavoitteellisen turvallisuusyhteistyön. Salon jälkeen vastaava yhteistyömalli on otettu käyttöön ainakin Raumalla, Oulussa ja Porissa. Yhteistyön muodot ja osalliset vaihtelevat, mutta kaikille yhteisenä tavoitteena on alueen yritysturvallisuusyhteistyön kehittäminen.

Elinkeinoelämän ja viranomaisten systemaattista turvallisuusyhteistyötä on syntynyt myös kuntien yhteyteen. Pisimmälle kehittyneissä malleissa elinkeinoelämälle turvallinen toimintaympäristö on otettu osaksi kaupungin tai kunnan elinkeinostrategiaa, kuten Helsingissä. Kunnallisen itsehallinnon ja valtion ja kuntien välisen tehtävänjaon vuoksi mahdollisuudet jalkauttaa kansallisen tason turvallisuuslinjauksia paikalliseen yhteistyöhön ovat kuitenkin vähäisemmät, kuin valtion hallintorakenteessa. Tämä ei kuitenkaan vähennä paikallisen yhteistyön merkitystä.

EK käynnisti 2010 sisäisen selvityksensä koordinoitun yhteistoimintamallin luomisesta alueille ja mahdollisuuksien mukaan kuntiin. Tavoitteena on elinkeinoelämän edunvalvonnan vahvistaminen yritysten entistä vahvemman osallistumisen kautta ja viemällä yritysturvallisuusasiat EK:n aluetoimintaan.

⁷ Työryhmä luovutti mietintönsä poliisihallitukselle 16.2.2011. Tavoitteena on luoda verkkopohjainen yhden luukun palvelu, josta käyttäjät saisivat paitsi laajasti tietoa yritysturvallisuudesta ylipäänsä, myös kootusti tilannekuvatietoa. Tilannekuvatoiminta muodostuisi näillä näkymin aluksi vain nykyisistä, julkisesti saatavilla olevista viranomaistiedotteista. Portaali on tarkoitus ottaa käyttöön kevään 2011 kuluessa osoitteessa www.intermin.fi/yritysturvallisuus.

Melko pian sen jälkeen, kun elinkeinoelämä käynnisti oman selvitystyönsä, asetti sisäasiainministeriö marraskuussa 2010 työryhmän laatimaan ehdotuksen alueellisen turvallisuusyhteistyön toimintamalliksi.⁸

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus alueellisen sisäisen turvallisuuden yhteistyön toimintamalliksi, jota voidaan toteuttaa eri alueilla ottaen huomioon alueelliset erityispiirteet. Toimintamallin lähtökohtana tulee olla olemassa oleva säädöspohja ja resurssit.

Toimintamallin lähtökohtana on, että sisäisen turvallisuuden yhteistyöhön osallistuvat kaikki asian kannalta keskeiset viranomaiset, järjestöt ja elinkeinoelämän edustajat. Toimintamallissa tulee määritellä keskeisten toimijoiden vastuut ja roolit sekä yhteistyön keskeinen sisältö ja menettelyt. Alueellinen yhteistyön toimintamallin tulee tukea kuntien turvallisuustyötä ja turvallisuussuunnittelua sekä edistää keskushallinnon ja aluehallinnon välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta.

Sisäisen turvallisuuden yhteistyön tavoitteena tulee toimeksiannon mukaan olla, että alueellinen turvallisuusyhteistyö edistää kansallisesti asetettujen tavoitteiden toimeenpanoa paikallisesti ottaen huomioon alueelliset erot ja paikalliset tarpeet. Tärkeänä elementtinä toimeksiantoa on edellytys, jonka mukaan työssä on otettava huomioon ns. Hallbergin komitean esitykset. Työryhmän määräaika päättyy 15.6.2011.

Valtion aluehallintouudistus on vasta sisäänajovaiheessa. Vaikka tilanne on aluehallinnolle ja sen alaisille viranomaisille sekä elinkeinoelämälle haastava, tarjoaa se myös hyvän mahdollisuuden luoda yhtenäisiä toimintamalleja, sillä toimintaan parhaiten soveltuvien valtion uusien aluehallintoyksiköiden, eli aluehallintovirastojen (AVI), lukumäärä on varsin rajallinen eli 6. Samalla nämä kuusi valtion aluehallinnon yksikköä ohjaavat myös elinkeinoelämän jokapäiväisen toiminnan kannalta kriittisiä turvallisuusviranomaisia, eli poliisia ja pelastustoimea.

⁸ Ks. työryhmän asettamispäätös

http://www.hare.vn.fi/upload/Asiakirjat/16983/164437_Asettamispäätös_8.12.2010_final.pdf

2.2 Tavoite

Tutkielman tavoite on kehittää joko olemassa olevista yhteistyön muodoista tai kokonaan uusi malli, joka täyttää mahdollisimman pitkälle seuraavat edellytykset:

1. Yhteistyöstä on välitöntä hyötyä yrityksille.
2. Yhteistyö koetaan hyödylliseksi myös viranomaisten näkökulmasta.
3. Yhteistyö aikaansaa pysyvää verkostoitumista yritysten ja turvallisuusviranomaisten välillä.
4. Malli huomioi alueelliset ja paikalliset erityispiirteet niin elinkeino- kuin viranomaisrakenteen suhteen ja kytkee mahdollisuuksien mukaan oppilaitokset toimintaan mukaan (esim. teollisuus-palvelualat-logistiikka, satamalaitos, tullit, rajavartiolaitos, yliopisto, koulutuskuntayhtymä)
5. Malli linkittää turvallisuusyhteistyön eri tasot (valtakunnallinen – alueellinen – paikallinen).
6. Yhteistyö organisoidaan niin, että yrityksillä on tosiasiallinen mahdollisuus osallistua siihen oman toimintansa ohessa.
7. Yhteistyö organisoidaan niin, että se optimoi EK:n organisaation käytön.

2.3 Aiheen rajauksesta

Turvallisuusyhteistyöllä tarkoitetaan tutkielmassa asioita, jotka liittyvät johonkin yritysturvallisuuden osa-alueista.

Yritysturvallisuuden osa-alueet

Varautumis- ja valmiussuunnittelua käsitellään ainoastaan siinä laajuudessa, kuin se koskettaa elinkeinoelämää kokonaisuudessaan, eli lähinnä tavanomaisen varautumissuunnittelun näkökulmasta. Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusorganisaation puitteissa tapahtuva valmiusyhteistyö rajataan tarkastelun ulkopuolelle.⁹

Työturvallisuus on tärkeä osa yritysturvallisuuden kokonaisuutta, ja se koskettaa elinkeinoelämää kokonaisuudessaan. Työsuojeluhallinto on osa valtionhallintoa, ja työsuojelun alueellinen ja paikallinen toiminta kuuluu nykyään organisatorisesti valtion aluehallintorakenteeseen osana aluehallintovirastoja. Työturvallisuuteen liittyvä yhteistyö rajataan kuitenkin tutkielman ulkopuolelle, sillä yhteistyötä kehitetään kolmikantaisesti omassa prosessissaan STM:n alaisuudessa.

Lainsäädäntöprosessi rajataan tarkastelun ulkopuolelle, sillä se on alueilla ja paikallisesti puhtaasti täytäntöönpanoa, ja sekä EK:lla että viranomaisilla on vakiintuneet menettelyt lainsäädännön kehittämistarpeiden selvittämiseen paikallisten ja keskushallinnon toimijoiden välillä.

⁹ HVK:n puitteissa tapahtuva yhteistyö on vakiintunutta ja sillä on pitkä kehityshistoria. Tutkielman yhtenä tavoitteena on löytää yhteistyön muotoja, johon voisivat osallistua myös huoltovarmuusorganisaation ulkopuoliset toimijat. Esimerkiksi edistyksekköisen HUOVI-portaalin käyttö on rajattu nimenomaan huoltovarmuusorganisaation (ml. huoltovarmuuskiittiset yritykset) käyttöön.

Lopuksi, tutkielmassa tarkastellaan vain sellaista yhteistyötä, mikä rakentuu sitä varten tarkoitetun organisaation varaan. Merkittävin osa jokapäiväistä yhteistyötä tapahtuu jatkossakin suoraan yritysten ja viranomaisten välisessä suorassa vuorovaikutuksessa ilman välittäjäorganisaatioita.

2.4 Käsitteistä

Tutkielman erityisenä tarkastelun kohteena on alueellinen ja paikallinen yhteistyö. Alueellisen ja paikallisen yhteistyön välille on mahdotonta vetää tarkkaa rajaa siksi, että yritysten organisaatorajoja ei voida määrittää samalla tavalla, kuin valtion ja kuntien organisaatorajoja. Kysymys on yhteistyöstä, joka tapahtuu muilla foorumeilla, kuin valtakunnallisen tason yhteistyö. Tämä tarkoittaa lähtökohtaisesti yritysten sekä valtion aluehallinnon ja paikallishallinnon eli kuntien sekä alueellisten turvallisuusviranomais-ten välistä yhteistyötä.

2.5 Turvallisuusyhteistyön keskeiset haasteet

2.5.1 Yhteistyötä ohjaa hallintoalamaisajattelu ja valtion kontrollimahdollisuuksien yli- arviointi

Viranomaisten ja elinkeinoelämän turvallisuusyhteistyön juurten voidaan sanoa olevan kokonaisuomaanpuolustuksen mallissa. Mallia kuvataan valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa seuraavasti:

”Suomella on hyvin toimiva varautumisen perinne, ja tämä niin sanottu kokonaisuomaanpuolustuksen malli on vuosikymmenten kuluessa muodostanut perustan yhteiskunnan eri toimijoiden yhteistoiminnan järjestelyille. Tämä toimintamalli on luonut perustan julkisen sektorin sekä yksityisen sektorin toimenpiteiden ja kansalaisten vapaaehtoisen varautumisen yhteensovittamiselle. Kokonaisuudesta on muodostunut

varautumisemme yhteistoimintaan perustuva kriisivalmiuden verkosto.

Kokonaismaanpuolustuksella tarkoitetaan kaikkia niitä sotilaallisia ja siviilialojen toimia, joilla turvataan Suomen valtiollinen itsenäisyys sekä kansalaisten elinmahdollisuudet ja turvallisuus ulkoista, valtioiden aiheuttamaa tai muuta uhkaa vastaan. Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamiseen kuuluvat julkisen sektorin eli valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja kuntien sekä yksityisen sektorin toimenpiteiden ja kansalaisten vapaaehtoisen toiminnan yhteensovittaminen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi kaikissa tilanteissa.”¹⁰

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian (YETT-strategia) korvannut yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS) tunnistaa entistä selvemmin, että elinkeinoelämä huolehtii merkittävästä osasta yhteiskunnan päivittäisiä kokonaisturvallisuuden liittyviä toimintoja.¹¹ Tästä huolimatta elinkeinoelämän rooli varautumissuunnittelussa ja normaaliolojen kriisijohtamisessa on edelleen kuvattu tavalla, joka antaa aiheutta pohtia mallin toimivuutta. Esimerkiksi kesän 2010 rajuilmatuhot osoittivat, että viranomaiset eivät pysty normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa huolehtimaan tilanteen hoidosta ilman elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin merkittävää panosta. Kokemukset osoittavat jopa, että yksityiset toimijat joutuvat tietyissä tilanteissa kantamaan päävastuun infrastruktuurin palauttamisesta normaalitilaan.¹²

YTS:llä on juurensa kokonaismaanpuolustuksen mallissa ja poikkeusoloihin varautumisessa. Miten tämä poikkeusolojen toimintamalli auttaa yhteiskuntaa varautumaan nor-

¹⁰ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009. Valtioneuvoston selonteko, s. 82.

¹¹ Ks. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, s. 9, jossa asia ilmaistaan seuraavasti: ”Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö ja sen jatkuva kehittäminen on välttämätöntä, koska valtaosa turvallisuustehtävien vaatimista voimavaroista on lähtökohtaisesti elinkeinoelämän omistuksessa.” Ks. edelleen YTS 2010 s. 80-81, YTS:n 13 uhkamallista ainakin 7 ja uhkamalleihin liittyvistä 37 mahdollisesta häiriötilanteesta ainakin 16 on elinkeinoelämän ylläpitämiin toimintoihin liittyviä (arvio kirjoittajan).

¹² Järvi-Suomen Energia Oy:n käyttöpäällikkö Arto Niemisen esitys Asta ja Veera –rajuilmojen tuhojen jälkihoidosta, Turvallisuusalan neuvottelupäivät SN 28, 8.12.2010.

maaliolojen häiriötilanteisiin? Yllämainitut kokemukset rajuilmatuhoista eivät ole rohkaisevia.¹³ Erilaiset onnettomuudet ja kriisit ovat osoittaneet, että kriisiavussa ja –viestinnässä julkinen sektori joutuu nojaamaan voimakkaasti järjestöihin ja mediaan.¹⁴ Vapaaehtoinen pelastuspalvelu osallistui vuonna 2009 322 pelastustehtävään ja oli 67 kertaa hälytysvalmiudessa. Ensihuollon tehtävät kolminkertaistuivat edelliseen vuoteen verrattuna¹⁵

Poikkeustilalainsäädäntö on ollut sotien jälkeisessä Suomessa käytössä ainoastaan 1970-luvun alun energiakriisin aikana. Vaikka poikkeusoloihin varautumisen pitää olla kunnossa, tulisi poikkeusolo- ja pooliajattelun ohella panostaa voimakkaammin arkipäivän häiriötilanteisiin varautumiseen ja normaaliolojen häiriönsietokykyyn sekä muistaa verkostotalouden realiteetit. Yhteiskunnan toimintakyky on enenevässä määrin riippuvainen viranomaisten yhteistyöstä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa, tai niin kuin asia YTS:ssa ilmaistaan – kumppanuudesta. Tätä kumppanuutta tulisi kehittää ja harjoittaa normaalioloissa, jos sen halutaan toimivan vakavissa häiriötilanteissa, poikkeusoloista puhumattakaan.

Hallbergin komitean kokonaisvaltaisessa selvityksessä yhteiskunnan varautumisesta todetaan nimenomaan, että paitsi normaalioloissa, myös normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa merkittävä osa yhteiskunnan voimavaroista on yritysten hallussa ja kontrollissa.¹⁶ On siis tärkeä muistaa, että viranomainen ei voi kontrolloida tilanteen hoitoon tarvittavia resursseja vakavissakaan häiriötilanteissa. Siksi häiriötilanteisiin varau-

¹³ YTS:n systematiikan mukaan rajuilmatuhojen jälkihoitoa olisi pitänyt hallita hallinnonalasta vastaavasta ministeriöstä, eli ilmeisesti LVM:stä käsin (YTS:n häiriötilanteiden hallinnan periaate on *omaan toimialaan kuuluvaan häiriötilanteen hallinta*, kurs. kirjoittajan). Näin ei kuitenkaan mitä ilmeisimmin tapahtunut. Pelastustoimi kuuluu SM:n hallinnonalaan, ja verkkojen uudelleenpystytyksestä vastasi toiminnan harjoittaja. Tilannetta ei siis hallittu LVM:stä käsin.

¹⁴ SPR perusti *Estonian* onnettomuuden jälkeen psykologeista koostuvan suuronnettomuuksien kansallisen valmiusryhmän. Ryhmän ylläpito on edelleen SPR:lla
Ks. http://www.redcross.fi/apuajatukea/henkinentuki/henkisentuonohjelma/fi_FI/psykologienvalmiusryhma/

¹⁵ <http://www.vapepa.fi/vapepa-halytykset-2008>. Ensihuoltotehtäviä ovat esimerkiksi henkisen tuen antaminen tai majoituksen, kuljetuksen tai ruokahuollon järjestäminen onnettomuustilanteen jälkeen.

¹⁶ Ks. kappale 3.4 alla.

tuessa olisi otettava huomattavasti nykyistä yhteistoiminnallisempi ote yksityisen sektorin suuntaan. Systemaattista yhteistoimintaa on parannettava erityisesti alueellisesti ja paikallisesti - onnettomuuksien ja häiriöiden tapahtuma- ja vaikutusalueilla.

2.5.2 Viranomaiskäytännöt vaihtelevat alueittain

Yritykset, joilla on toimintaa maan eri osissa, toimivat lähtökohtaisesti samojen turvallisuudenhallintajärjestelmien puitteissa koko maan alueella. Erilaiset viranomaiskäytännöt lupahallinnon ja muiden palveluiden sekä valvontakäytäntöjen osalta heikentävät yritysten mahdollisuuksia toimia suunnitelmallisesti, tehokkaasti ja pitkäjänteisesti. Esimerkiksi työsuojeluvalvonnan alueellisiin eroihin on kiinnitetty suurta huomiota, ja käytäntöjen yhdenmukaistaminen on yksi työsuojeluhallinnon keskeisimmistä kehittämiskohteista.¹⁷

Kun laki turvallisuusselvityksistä annettiin vuonna 2002, pyrkimyksenä oli edistää turvallisuusselvitysten laatimiseen liittyvän viranomaismenettelyn avoimuutta, kontrolloitavuutta ja menettelyn yhdenmukaisuutta.¹⁸ Tästä huolimatta yritysten mahdollisuudet saada paikallispoliisin tekemiä ns. suppeita turvallisuusselvityksiä kriittisiin toimitiloihin pääsevistä henkilöistä vaihtelevat maan eri osissa.

Samoin alueelliset pelastuslaitokset voivat melko pitkälle määritellä omat toimintakäytäntönsä pelastus- ja hallintolainsäädännön sallimissa puitteissa.¹⁹ Eroja on nykyään mm. pelastussuunnitelmien kohteiden määrittelyssä ja tarkastusten tekemisessä sekä toimivallan käytössä yleisesti.²⁰ Tämä trendi tulee vahvistumaan uuden pelastuslain-

¹⁷ Ks. Tuottava, tuloksellinen ja laadukas työsuojeluvalvonta 2015. Työsuojeluhallinnon resurssityöryhmän raportti, http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1398729.

¹⁸ HE 43/2001 vp

¹⁹ Joita tosin käsitellään pelastusjohtajien hallituksessa. Pelastusjohtajien hallitus koordinoi pelastuslaitosten yhteistoimintaverkon työtä ja osaltaan edustaa pelastuslaitosten näkemystä pelastustoimeen liittyvissä asioissa. Pelastusjohtajien hallituksessa on kuitenkin kerrallaan edustettuina vähemmistö pelastuslaitoksista.

²⁰ Vuodenvaihteen 2010-2011 ilotulitekohun aikana Kymen Sanomat uutisoi, että kolme vaarallista raketia "asetettiin myyntikieltoon Kymenlaakson pelastuslaitoksen määräyksellä", ks. verkkouutinen

säädännön myötä, sillä uusi lainsäädäntö perustuu entistä enemmän riskienarviointiin kasuistisen kohde- ja tarkastusvälimäärittelyn sijaan.

Yleisiin hallintoperiaatteisiin kuuluva yhdenvertaisuusperiaate edellyttää tasapuolisuuden ja johdonmukaisen käytännön noudattamista hallintotoiminnassa. Tasapuolinen kohtelu tarkoittaa sitä, että merkityksellisessä suhteessa samanlaiset asiat on ratkaistava samalla tavalla. Viranomaiskäytäntöjen yhdenmukaistamisen tulisi tästä lähtökohdasta käsin olla alueellisen ja paikallisen yhteistyön keskeinen elementti. Yhdenmukaistamisen voidaan katsoa olevan myös viranomaisten intressissä, sillä yhtenäiset linjaukset lähtökohtaisesti helpottavat ratkaisu- ja palveluprosesseja.

2.5.3 Yhteistyön kohteet

Tutkielman yhtenä perusoletuksena on, että jos viranomainen vastaa yhteistoiminnasta, agenda määräytyy viranomaisintressien ja todennäköisesti etupäässä sisäisen turvallisuuden ohjelman ja alueellisten poliisi- ja pelastuslaitosten ajankohtaisten asioiden mukaan. Lisäksi voidaan havaita, että sisäisen turvallisuuden ohjelma näyttää toisen vaiheensa jälkeen siirtyvän kauemmas yritysten turvallisuusasioista ja painottuvan yhä enemmän sosiaalisiin kysymyksiin.²¹ Jos taas elinkeinoelämä vastaa yhteistyöstä, agenda on lähtökohtaisesti elinkeinoelämän intressissä, mutta viranomaisten osallistumismahdollisuudet ja panostukset saattavat vaihdella. Tämä heijastuu suoraan paitsi yhteistoiminnan organisointiin, myös agendaan.

On siis pyrittävä tunnistamaan ja konkretisoimaan yhteiset intressit. On helppoa todeta, että mikä on hyväksi elinkeinoelämälle, on hyväksi myös viranomaiselle ja toisinpäin. Ohjelmataason julistukset menettävät kuitenkin merkityksensä, kun virastot toteuttavat käytännön tulossopimuksiaan.

<http://www.kymensanomat.fi/Online/2010/12/28/Kolme+rakettia+myyntikieltoon/2010310258436/4>. Suomessa ainoa myyntikiellosta päättävä viranomainen on asianomainen markkinavalvontaviranomainen eli TUKES.
²¹ Ks. Turvallinen ja moniarvoinen Suomi – sisäinen turvallisuus ja maahanmuutto. SM:n tulevaisuuskat-
 saus 2020, sisäasiainministeriön julkaisuja 25/2010.

Luonnollista pohjaa yhteistyölle tarjoavat valmiit linjaukset erityisesti tilannekuvatoiminnan ja YTS:n osalta.²² Näiden lisäksi on huomioitava alueelliset ja paikalliset erityispiirteet niin elinkeinoelämän kuin viranomaisrakenteen kannalta.²³ Tämä antaa aiheen olettaa jatkossakin, että yksi ainoa valtakunnallinen toimintamalli ja asialista eivät ole käytännössä mahdollisia.

2.5.4 Yhteistyön muodot

On paitsi epärealistista, myös kattavan turvallisuusyhteistyön tavoitteen vastaista pyrkiä sulauttamaan valtakunnallinen, alueellinen ja paikallinen turvallisuusyhteistyö. Luonnollinen tehtävänjako seuraa suoraan valtion ja kuntien välisestä tehtävänjaosta. Jos ja kun tähän perustehtävänjakoon ei voida suoraan vaikuttaa, olisi tärkeää luoda ainakin yhteinen turvallisuuskäsitys ja toimiva prosessi kaikille yhteiskunnan tasoille.

Erityisesti on huomioitava, että yrityksillä ei ole mahdollisuuksia oman toimintansa ohella osallistua moniportaiseen yhteistyöhön eri viranomaisten kanssa. Tämä edellyttää paitsi päällekkäisyyksien karsimista yhteistyön muodoissa ja asiasisällöissä, myös elinkeinoelämän etujärjestöjen parempaa tukea alueelliseen ja paikalliseen yhteistyöhön sekä selvempää roolitusta eri toimijoiden välille. Suomi on kehittynyt todelliseksi järjestöjen maaksi, ja täytyy uskaltaa kysyä, millaista lisäarvoa nämä päällekkäisyydet tuottavat toiminnan rahoittajille.

EK:n näkökulmasta edellä mainittu tarkoittaa ainakin kahta asiaa. Ensinnäkin, EK:n sisäisessä tehtävänjaossa on pystyttävä luopumaan vanhasta keskushallintoajattelusta ja delegoimaan tehtäviä entistä selvemmin alueille, mikäli aidosti halutaan tukea alueellista ja paikallista turvallisuusyhteistyötä.

²² Aluehallintovirastojen v. 2010 toiminnallisten tulossopimusten perusteella myös paikallinen turvallisuus suunnittelu näyttää suuntautuvan yhä enemmän sosiaalisiin ongelmiin.

EK:n yritysturvaluustoimiston 51 –vuotisen historian aikana toiminta on ollut hyvin vahvasti keskustoimistolle keskittynyttä. Tähän on osaltaan vaikuttanut talon yritysturvaluustoiminnon kehitysprosessi, joka on lähtenyt liikkeelle toden teolla 90-luvun puolivälistä alkaen. Viimeksi kuluneiden viidentoista vuoden aikana on luotu yritysturvaluisuuden neuvottelukunnan kokonaisvaltainen yritysturvaluisuuden malli, ja viety yritysturvaluustoimintaa valmius- ja väestönsuojeluasioista lähemmäksi yritysten normaaleja tuotanto- ja palveluprosesseja. Tämän murroksen läpivienti on toisaalta tarkoittanut sitä, että EK:n ja sen jäsenliittojen yritysturvaluustoiminnot ovat edelleen vuonna 2011 hyvin vahvasti keskittyneet yritysturvaluustoimistoon.

Jos yritysturvaluudella halutaan ymmärtää yritysten liiketoiminnan ehdoilla tapahtuvaa arkipäivän toimintaa, tehtävien keskittämistä ei voi enää pitää perusteltuna. EK:n on omaksuttava yritysturvaluusasioissa entistä selkeämmin sen tavanomainen toimintaympäristön kehittämiseen liittyvä edunvalvontarooli. Tämä tarkoittaa yritysturvaluustoiminnan viemistä edelleen lähemmäs EK:n kokonaisstrategiaa ja normaalia edunvalvontaprosessia. Tällöin EK:n aluetoimistojen osallistuminen yritysturvaluustoimintaan on luonnollinen seuraus.

Toiseksi, elinkeinoelämän etujärjestöjen on pystyttävä karsimaan päällekkäisyyksiä edunvalvontatyössään. Kansallisella tasolla samojen kysymysten käsittelyyn osallistuvat ainakin EK ja Keskuskauppakamari. Vaikka järjestöjen rakenne on erilainen ²⁴, on niillä sama tehtävä: yritysten toimintamahdollisuuksien edistäminen. Samoin alueellisten kauppakamarien ja EK:n jäsenistö on merkittävältä osin sama, vaikka jäsenyydet ovat erillisiä. ²⁵ Tilannetta ei voi pitää yritysten kannalta kaikilta osin mielekkäänä.

²³ Hyvänä esimerkkinä toimivat käytännön tarpeisiin syntyneet yritysturvaluusyhdistykset. Esimerkiksi Rauman ja Salon yhdistysten jäsenprofiilit poikkeavat toisistaan alueiden erilaisten elinkeinorakenteiden vuoksi.

²⁴ EK:lla on suora yritysjäsenyys liittojäsenyyden ohella, Keskuskauppakamarilla jäsenenä ovat alueelliset kauppakamarit, joiden jäseniä yritykset ovat.

3 Yritysturvallisuusyhteistyö kansallisella tasolla

3.1 Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS)

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS) on valtioneuvoston joulukuussa 2010 hyväksymä periaatepäätös, joka muodostaa yhteisen varautumisen ja kriisijohtamisen perustan yhteiskunnan kaikille toimijoille. Strategia on jatkoa v. 2003 laaditulle ja v. 2006 päivitetylle valtioneuvoston periaatepäätökselle yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiasta (YETT-strategia). Nimenmuutoksen taustalla on pyrkimys kuvata paremmin asiakirjan sisältöä. Nimenmuutoksesta huolimatta strategia rakentuu yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen ympärille.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia on valtioneuvoston ohjausasiakirja ministeriöille ja antaa perusteita myös alue- ja paikallishallinnolle. Strategia perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen ja kattaa yhteiskunnan varautumisen sekä kriisijohtamisen normaali- ja poikkeusoloissa. Julkisen hallinnon viranomaisten lisäksi strategia antaa tietoa ja yhdenäistää varautumisen, kriisijohtamisen ja huoltovarmuuden suunnittelun perusteita elinkeinoelämälle sekä järjestöille. Strategiassa käsitellään turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten toteuttamisen edellyttämiä toimenpiteitä. Sitä täydentävät muut varautumiseen ja kriisijohtamiseen liittyvät, valtioneuvoston ja eri hallinnonalojen antamat päätökset, strategiat ja ohjausasiakirjat.

Strategia on laadittu kaikissa tilanteissa turvattavien yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen näkökulmasta. Strategiassa määritetään yhteiskuntamme elintärkeät toiminnot ja niiden tavoitetilat, elintärkeitä toimintoja vaarantavat uhkamallit ja niihin liittyvät mahdolliset häiriötilanteet, toimintojen turvaamisen ja jatkuvuuden suunnittelun edellyttämät ministeriöiden strategiset tehtävät, häiriötilanteiden hallin-

²⁵ Alueellisilla kauppakamareilla on noin 16800 jäsentä ja EK:lla noin 16500.

nan edellyttämät kriisijohtamisen perusteet, strategian toimeenpanon seurannan ja kehittämisen sekä varautumisen ja kriisijohtamisen harjoitteluun liittyvät periaatteet.

Strategian tavoitteena on välttää voimavarojen päällekkäinen kehittäminen ja tilanne, jossa jokin elintärkeiden toimintojen turvaamisessa tarvittava suorituskyky jäisi kehittämättä.

Ministeriöt johtavat strategian perusteella hallinnonalansa varautumista sekä siihen liittyvää tutkimusta, toiminnanohjausta ja lainsäädännön valmistelua. Muut elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta keskeiset toimijat soveltavat strategiaa varautumiseen ja kriisijohtamiseen liittyvässä toiminnassaan.²⁶

Strategian keskeiset muutokset voidaan esittää seuraavasti:²⁷

YETTS 2006	YTS 2010
9 uhkamallia	13 uhkamallia
61 erityistilannetta	37 häiriötilannemallia
50 strategista tehtävää	49 strategista tehtävää
Turvallisuustilanteet:	Ei turvallisuustilanteita, vaan
Normaaliolot	Häiriötilanteet
Normaaliolojen häiriötilanteet	Poikkeusolot
Poikkeusolot	

Erityisesti elinkeinoelämää koskevana osana strategiaa mainitaan talouden ja infrastruktuurin toimivuus. Tähän kokonaisuuteen katsotaan kuuluviksi julkisen talouden toimintaedellytysten, rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusalan toiminnan turvaaminen, elintarvikehuollon toimintakyvyn turvaaminen, sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien sekä kuljetusten turvaaminen, yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ylläpitäminen, osaava työvoima, korkeatasoisen koulutus- ja tutkimusjärjestelmän ylläpitäminen sekä merkittävien ympäristömuutosten havaitseminen, rajoittaminen ja niihin sopeutuminen.²⁸

²⁶ Ks. Yhteiskunnan turvallisstrategia, http://www.yett.fi/fi/component/docman/doc_details/24-yhteiskunnan-turvallisuusstrategia

²⁷ Jaottelu perustuu Spekin varautumisjohtaja Karim Peltosen esitykseen 8.12.2010.

²⁸ YTS, s. 9 ja s. 36-46.

Myös talouden ja infrastruktuurin toimivuutta koskevat tavoitetilat ja niiden saavuttamiseksi toteutettavat strategiset tehtävät ovat tieto- ja viestintäjärjestelmien (ml. varoitust- ja hälytysjärjestelmät) toimivuutta, kuljetusten jatkuvuutta, elintarvike- ja vesihuollon saatavuutta, voimahuollon turvaamista sekä koulutus- ja tutkimusjärjestelmän ylläpitämistä lukuun ottamatta melko kaukana yritysten jokapäiväisestä toiminnasta ja tähtäävät vähintäänkin vakavien häiriötilanteiden aikaisten yhteiskunnan perustoimintojen ylläpitoon.

Strategiassa todetaan, että yksityisen ja julkisen sektorin turvallisuusyhteistyö voi perustua vain siihen, että elinkeinoelämä tunnistaa yhteistyön edut siihen kohdistettujen resurssien arvoiseksi ja että julkisen sektorin on varmistettava elinkeinoelämän toimijoiden aito sitoutuminen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen. Strategiassa todetaan edelleen, että kansainvälisesti verkottunut kilpailuympäristö ei anna merkittäviä mahdollisuuksia lakisääteiset velvoitteet ylittäviin, kansallisten turvallisuusnäkökulmien huomioimiseen.²⁹

Vaikka YTS on ”arkipäiväistänyt” varautumisajattelua, strategian perusfilosofia on siis edelleen se, että varaudutaan toimimaan erilaisissa häiriötilanteissa viranomaisjohtoisesti ja elinkeinoelämän resursseja hyödyntäen, jotta väestölle saadaan turvattua sen perustarpeet. YTS ei tunnista riittävän selkeästi sitä, että yritysten on päivittäin huolehdittava juuri näiden tuotteiden ja palveluiden tuotannon jatkuvuudesta oman liiketoimintansa ylläpitämiseksi. Strategian kuvaamien elintärkeiden toimintojen ylläpito on sitä paitsi verkostotaloudessa riippuvainen myös muista, kuin suoraan päätoimialanaan näitä toimintoja ylläpitävistä yrityksistä.

Mikäli YTS:aa halutaan todella kehittää laajan turvallisuuskäsitteen suuntaan, on turvallisuusyhteistyötä laajennettava ja parannettava koko elinkeinoelämän toimintaedel-

²⁹ YTS, s. 10.

lytyksiä myös normaalioloissa. Ainoastaan tällöin voidaan turvata verkostotalouden riittävä suorituskky myös häiriötilanteissa. Varautumisen ja pooliajattelun ohella tulee kehittää päivittäistä häiriönsietokykyä koko taloudellisessa verkostossa, eikä panostaa vain huoltovarmuuskriittisten yritysten ja viranomaisten yhteistyöhön.³⁰ *Jos viranomaisten ja elinkeinoelämän turvallisuusyhteistyö hyödyttää mahdollisimman laajaa joukkoa yrityselämän toimijoita niiden luonnollisessa tavoitteessa eli liiketoiminnan häiriöttömyyden varmistamisessa, vastaa tämä osaltaan strategian yllämainittuihin varauksiin elinkeinoelämän sitoutumisesta.*

3.2 ELVIRA

ELVIRA on virallisissakin yhteyksissä käytetty lyhenne sanoista elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi. Niin kuin strategian nimikin kertoo, se keskittyy yrityksiin kohdistuvaan tai niitä hyödyntävään rikollisuuteen ja näihin ilmiöihin liittyviin toimenpidesuosituksiin. Strategiaa kutsuttiin sen kuvailulehdessä yritysturvallisuusstrategiaksi, vaikka se itse asiassa kattaa vain yhden segmentin yritysturvallisuuden kokonaisuudesta: yritysten rikosturvallisuuden.

Strategiassa todetaan, että yritysten riski joutua rikoksen kohteeksi on lisääntynyt huumausaine-, väkivalta-, talous- ja tietorikollisuuden kasvun, rikollisuuden kansainvälistymisen sekä ammattimaistumisen seurauksena. Yritystoiminnan turvallisuuden todetaan olevan Suomen tärkeä kansallinen kilpailuetu, joka voi olla peruste yrityksille sijoittautua Suomeen. Strategian mukaan elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä yhteistyötä on kehitettävä, jotta yritysten edellytykset toimia muuttuneessa turvallisuusympäristössä paranevat. Yhteistyöllä todetaan olevan kaksisuuntaisia vaikutuksia: se tukee viranomaisten rikostorjuntatyötä, sekä lisää yritysten omia mahdollisuuksia ennalta estää ja torjua rikoksia ja väärinkäytöksiä. Tavoitteiksi strategia listaa yritysten

³⁰ Vrt. HUOVI-portaalin käyttörajoitukset (kappale 2.4 edellä). Kaikille avointa tilannekuvatoimintaa ollaan liittämässä valtakunnalliseen turvallisuusportaaliin, ks. kappale 2.1 edellä.

rikosturvallisuuden parantamisen, yrityksiin kohdistuvien rikosten määrän vähentämisen ja yrityksiin kohdistuvan *rikollisuustilannekuvan* (kursivointi kirjoittajan) kehittämisen. Keinoina strategia mainitsee tietojenvaihdon lisäämisen, yritysten henkilöturvallisuuden parantamisen, maallikkotilintarkastajista luopumisen (sic), yritysten omatoimisen rikostorjunnan parantamisen (ml. pk-yritysten hankerahoitus), erityisesti yrityksiin kohdistuvan järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden torjunnan sekä valtakunnallisen ja paikallisen tason yhteistyön.³¹

Vaikka ELVIRA oli tärkeä lähtölaukaus viranomaisten ja elinkeinoelämän kumppanuusajattelulle perinteisen valmiusajattelun ulkopuolella, ohjaa sen kapea yritysturvallisuuden käsite tänä päivänäkin varsinkin viranomaisten suhtautumista turvallisuuksyhteistyöhön elinkeinoelämän kanssa.³² Painopiste on vahvasti rikosturvallisuudessa.

Syitä kapea-alaiselle lähestymistavalle voidaan vain arvailla, mutta vaikuttavana tekijänä lienee ollut Keskuskauppakamarin vahva rooli hankkeessa elinkeinoelämän edustajana. Silmiinpistävä ero Keskuskauppakamarin ja EK:n yritysturvallisuusedunvalvonnassa on juuri yritysturvallisuuden käsitteen laajuus. Keskuskauppakamari painottaa tänä päivänäkin rikosten ja väärinkäytösten ehkäisyä sekä avainhenkilöturvallisuutta³³, kun taas EK käsittelee yritysturvallisuutta kokonaisuutena, joka kattaa paitsi rikosturvallisuuden ja väärinkäytösten ehkäisyn, myös tietoturvallisuuden, työturvallisuuden, kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuden, tuotannon ja toiminnan turvallisuuden, ulkomaantoimintojen turvallisuuden, henkilöturvallisuuden, palo- ja pelastustoiminnan,

³¹ Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi (ELVIRA), s. 7-8

³² Tilannekuvatoimintaa koskevana esimerkkinä voidaan mainita, että elinkeinoelämä osallistuu KRP:n tiedusteluosaston kokoaman yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden laajan tilannekuvan laatimiseen ja kaikenlaiset yritykset saavat sen käyttöönsä, mutta edes verkkoyhtiöt eivät saa Ilmatieteen laitoksen VAARA-tiedotetta, joka koostuu säätilatiedoista!

³³ <http://www.keskuskauppakamari.fi/Edunvalvonta/Elinkeinopolitiikka/Yritysturvallisuus>

ympäristöturvallisuuden ja valmiussuunnittelun sekä niiden hallintamenetelmän, turvallisuusjohtamisen.³⁴

ELVIRAn laajakantoisimmat esitykset koskivat juuri viranomaisten ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä. Varsinaisena läpimurtona voidaan pitää valtakunnallisen tason yhteistyöryhmän asettamista³⁵, joka tapahtui v. 2006. Ryhmän nimeksi tuli aluksi kansallinen yhteistyöryhmä, ja nimi vaihtui yritysturvallisuuden kansalliseksi yhteistyöryhmäksi vuoden 2010 lopulla.

Alueellista ja paikallista yhteistyötä lähdettiin kehittämään uusimuotoisen paikallisen turvallisuussuunnittelun kautta.³⁶ Muiden yhteistyön muotojen osalta ei vielä tehty konkreettisia esityksiä.

3.3 Yritysturvallisuuden kansallinen yhteistyöryhmä

Yritysturvallisuuden kansallisen yhteistyöryhmän tehtävänä on asettamispäätöksensä mukaan toimeenpanna ja seurata sisäisen turvallisuuden ohjelmassa päätettyjä toimia yritystoiminnan turvallisuuden parantamiseksi ja kansallisen kilpailukyvyn edistämiseksi.³⁷ Yhteistyöryhmä seuraa ja tiedottaa yritystoiminnan turvallisuuden tilasta ja tulevasta kehityksestä julkaisemalla säännöllisesti yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden tilannekuvaa sekä kriisi- ja häiriötilanteisiin varautumista edistävää tilannekuvaa.³⁸

³⁴ <http://www.ek.fi/ytnk08/fi/yritysturvallisuus.php>

³⁵ ELVIRA, s. 34

³⁶ Yhteistyötä edistävän operatiivisen toimintamallin valmistelu käynnistettiin v. 2007. Hanke johti lopuraporttiin ”Neljä kertomusta paikallisesta turvallisuussuunnittelusta – käytännön kokemuksia ja oppoja (SM julkaisu 2008/2008). Hankkeen kestäessä v. 2007 käynnistettiin myös uusimuotoisten paikallisten turvallisuussuunnitelmien laatiminen. SM on koonnut raportin suunnittelun etenemisestä (SM julkaisuja 1/2010).

³⁷ Yritysturvallisuuden kansallisen yhteistyöryhmän asettamispäätös, SM037:00/2010.

³⁸ Yhteistyöryhmällä ei ole omaa tilannekuvatoimintaa, vaan tällä hetkellä se ainoastaan välittää eteenpäin KRP:ssa koottua yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden tilannekuvaa. Ryhmän asettamispäätöksessä mainittu kriisi- ja häiriötilannekuva puolestaan viittaa elinkeinoelämän kriisivalmiutta ja häiriötilanteisiin varautumista lisäävän tilannekuvan valmistelutyöryhmän esitykseen. Työryhmä esittää, että HVK koordinoisi elinkeinoelämää koskevan tilannekuvan viranomaistoimintaa tukenaan erityinen tilannekuvatoimikunta, ja yritysturvallisuuden kansallinen yhteistyöryhmä toimisi tilannekuvatoiminnan ohjausryhmänä. Ks. kappale 3.4.2 alla.

Yhteistyöryhmä osallistuu sisäisen turvallisuuden ohjelman valmisteluun yritystoiminnan turvallisuutta koskevien seikkojen osalta sekä seuraa ja antaa tarpeen mukaan lausuntoja ja kannanottoja yritystoiminnan turvallisuuden kannalta keskeisistä asioista ja kehittämishankkeista.

Yhteistyöryhmällä on sen työtä valmisteleva sihteeristö, joka ohjaa lisäksi yhteistyöryhmän julkaisemien tilannekuvien valmistelua, edistää ja kehittää tiedonkulkua yritystoiminnan turvallisuuteen liittyvistä asioista, seuraa yritysturvallisuutta ja sen kehitystä kansainvälisesti ja huolehtii ryhmän tiedottamisesta.

Yhteistyöryhmä asetettiin toiselle nelivuotiskaudelle 1.9.2010 – 31.8.2014.

3.4 Sisäisen turvallisuuden ohjelma

Sisäisen turvallisuuden ohjelman painopiste on normaaliolojen häiriötilanteisiin varautumisessa, ja näin ollen ohjelma muodostaa lähtökohtaisesti luonnollisemman viitekehityksen yritysturvallisuustoiminnalle, kuin YTS:n mukainen poikkeusoloihin ja vakaviin häiriötilanteisiin varautuminen. Toisaalta sisäisen turvallisuuden ohjelmassa käsitellään varsin paljon yksittäisten ihmisten arjen turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä, tästä kertoo jo ohjelman nimi ”Turvallinen elämä jokaiselle”. Yritysturvallisuuden kannalta kiinnostavia yhteistyön kohteita ovat nimenomaan yritysten kilpailukykyä parantamaan tarkoitettut esitykset, sekä ohjelman tilannekuvatoimintaa ja paikallista turvallisuussuunnittelua koskevat esitykset.

3.4.1 Kilpailukyvyn lisääminen yritystoiminnan turvallisuutta parantamalla

Sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteena on, että Suomi on vuonna 2015 Euroopan turvallisin maa myös yritystoiminnan näkökulmasta. Tätä silmälläpitäen ohjelmassa on asetettu seuraavat yritysturvallisuuden erityistavoitteet ja keskeiset kehittämiskohteet:

- Turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa, sisäisen turvallisuuden ohjelmassa ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiassa päätettyjen, yritysten turvallisuustoimintaan vaikuttavien esitysten ja suositusten tunnetuksi tekeminen ja toimeenpano.
- Elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen erityisesti paikallisella tasolla yhteistyön pysyvyyden ja jatkuvuuden varmistamiseksi.
- Yritysten riskitietoisuuden lisääminen ja riskienhallinnan työvälineiden laajempi käyttöönotto yrityksissä sekä eurooppalaisten hyvien käytäntöjen käyttöönoton edistäminen.
- Yritysten toimintavalmiuksien parantaminen normaaliolojen häiriötilanteissa ja kriiseissä sen varmistamiseksi, että ne selviävät näissä tilanteissa siltä osin, kuin ne itse pystyvät vaikuttamaan tilanteiden hallintaan. Erityistilanteiden valmiuksien luominen ja ylläpito sekä tähän liittyvän tietojen vaihdon järjestäminen.
- Yhteisten turvallisuuskriteeristöjen luominen tietoturvallisuuden, toiminnan turvallisuuden, henkilöstö- sekä toimitilaturvallisuuden osa-alueille sen varmistamiseksi, että pysytään mukana kansallisen ja kansainvälisen (tieto)turvallisuusmenettelyjen kehittämisessä näillä alueilla.³⁹

Erityisinä ongelmina mainitaan yritysten ja viranomaisten välinen yrityksiin kohdistuvaa rikollisuutta koskeva tiedonvaihto, tietoturvallisuus ja henkilöturvallisuus⁴⁰, yrityksiin kohdistuva järjestäytynyt rikollisuus sekä pimeän työvoiman käyttö.⁴¹

Yritystoiminnan turvallisuuden ja kansallisen kilpailukyvyn parantamista ohjaavat ohjelman mukaan seuraavat poikkihallinnolliset strategiset linjaukset:

³⁹ Toinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, s.34-37.

⁴⁰ Ohjelmassa käsite "henkilöturvallisuus" kattaa myös "henkilöstöturvallisuuden", ts. henkilöstön taholta tulevat väärinkäytös- ja rikosriskit.

⁴¹ Toinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, s. 35. Pimeän työvoiman käyttöä käsitellään osana yritysmaailmaan kohdistuvaa järjestäytynyttä rikollisuutta. Järjestäytynyt rikollisuus suuntautuu yhä enemmän talousrikoksiin: poliisiasian tietojärjestelmän mukaan vuonna 2009 talousrikoskytkentöjä oli noin 44 prosentissa järjestäytynyttä rikollisuutta koskevista tutkittavina olleista rikosjutuista. Vuosina 2007 ja 2008 kytkentöjä oli vain noin neljänneksessä rikosjutuista. Ks. Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekuva, syksy 2010, KRP:n tiedusteluosasto.

- Yhteiskunnan roolia yritysten turvallisuuden edistämisessä vahvistetaan, sillä yksittäinen yritys ei omin toimenpitein kykene varautumaan uusiin turvallisuusuhkiin tai vastaamaan niiden torjunnasta.
- Tuetaan elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittymistä rikostorjunnassa edistämällä toimintakulttuurin muutosta julkisella ja yksityisellä sektorilla.

Em. tavoitteiden toteuttamiseksi ohjelma listaa seuraavat toimenpiteet:⁴²

1. Yritysten toiminnan häiriöttömyyden varmistamiseksi päivitetään yritysten pelastussuunnitelmat ja täydennetään niitä kattavasti rikosturvallisuussuunnitelmilla. Lisätään viranomaisten yhteistyötä yrityksiin kohdistuvassa tarkastustoiminnassa tarkastuskäyntien määrän vähentämiseksi.
2. Luodaan yhteinen yritysturvallisuuskriteeristö yrityksille turvallisuus- ja yhteisöturvallisuusmenettelyn yhtenäistämiseksi ja omavalvonnan sekä auditoinnin parantamiseksi.⁴³
3. Edistetään yritysten turvallisuuskulttuuria toteuttamalla turvallisuusportaali, johon keskitetään tiedot yritysturvallisuuden kehittämiseen ja parantamiseen vaikuttavista tuki- ja neuvontapalveluista, niiden keskeisestä sisällöstä ja yhteyspisteistä ja mahdollisuudesta lähettää yhteydenottopyyntö. Portaalia voidaan käyttää myös yritysten ja elinkeinoelämän toimintaa koskevien uhka-arvioiden ja tilannekuvien jakamiseen.
4. Selvitetään tarve perustaa kansallinen tietoliikenneturvallisuusviranomainen (NCSA).

⁴² Toinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, s. 36-37.

⁴³ Tämä esitys johti kansallisen turvallisuusauditointikriteeristön eli KATAKRI:n luomiseen

Toimenpide-esityksistä kohdat 2 ja 4 on jo toteutettu, ja kohta 3 on toteuttamisvaiheessa. Sitä vastoin kohdan 1 osalta ei ole selkeää toimeksiantoa. Pelastussuunnittelu olisi sisällään hyvä kohde alueelliselle ja paikalliselle yhteistoiminnalle, sillä kysymys on paitsi yhteistyössä tehtävästä turvallisuussuunnittelusta, myös viranomaiskäytäntöjen yhdenmukaisuudesta maan eri osissa ja hallinnollisen taakan vähentämisestä. Epämääräisempi on sitä vastoin ohjelman kirjaus rikosturvallisuussuunnitelmista – mitä niillä tarkoitetaan ja millaisessa prosessissa ja millä tarkkuudella (yleinen pohja/yritystasoinen suunnitelma) niitä olisi ylipäättään mahdollista laatia. Yritysten rikosturvallisuus pitää sisällään hyvin keskeisesti yrityskohtaista ja arkaluonteista tietoa, joten suunnitelmat soveltuisivat huonosti esimerkiksi aluehallintovirastojen yhteistyöryhmissä tehtäviksi. ⁴⁴

3.4.2 Tilannekuvatoiminta

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa päätettiin käynnistää säännöllinen tilannekuvatoiminta, joka parantaa elinkeinoelämän ja yritysten edellytyksiä varautua häiriötilanteisiin ja lisätä niiden kriisivalmiutta. Sisäasiainministeriö asetti 16.11.2009 työryhmän laatimaan tilannekuvan toteuttamista koskevan esityksen.

Toimenpiteen taustalla on yhteiskunnan haavoittuvuuden lisääntyminen ja uudet uhkat, joihin varautuminen edellyttää viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistyötä. Yritystoiminta on kansainvälistynyttä ja verkostoitunutta niin, että huoltovarmuuskriittis-

⁴⁴ Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanon väliraportissa pelastus- ja rikosturvallisuussuunnitelmia koskevan toimenpide-esityksen tilanearvio kuitataan seuraavasti: ”Pelastuslain uudistaminen etenee. Pelastussuunnitelma voidaan myös täydentää kohteen turvallisuusasiakirjaksi, jossa huomioidaan kohteen kaikki riskilajit tarpeellisella laajuudella.” Ks. sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanon väliraportti, SM:n julkaisuja 1/2010, s. 21. Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanosuunnitelmassa asiaa avataan hieman enemmän: ”Keskusrikospoliisin johdolla valmisteltu yritysten rikosturvallisuuden toimintamalli ELVIRA otetaan huomioon pelastussuunnitelmien päivittämisessä ja täydentämisessä.” Ks. Sisäisen turvallisuuden ohjelma, toimeenpanosuunnitelma, s. 66. Mitä tämä käytännössä tarkoittaisi ja miten rikosturvallisuussuunnittelu liittyisi lakisääteiseen pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteeseen, jätetään avoimeksi.

ten yritysten toiminta on usein riippuvainen pitkienkin alihankintaketjujen toiminnasta ja toimivuudesta. Tästä johtuen myös niiden yritysten varautumista kriiseihin ja häiriötilanteisiin tulee parantaa, jotka eivät ole huoltovarmuustoiminnan piirissä.

Tilannekuvatyöryhmä toteaa, että viranomaisten käytössä on yritysten kriisivalmiuden ja häiriötilanteisiin varautumisen näkökulmasta tärkeää tietoa, joka on hyödyllistä saattaa erityisenä tilannekuvana elinkeinoelämän käyttöön. Tilannekuvatyöryhmä korostaa tilannekuvatoiminnan molemminpuolisia hyötyjä, eli toisaalta elinkeinoelämä tarvitsee viranomaistietoja ja viranomaiset tarvitsevat elinkeinoelämän saamia tietoja oman tilannekuvansa täydentämiseen.

Tällä hetkellä tilannekuvaa tuotetaan eri toimijoissa ja eri tahoja varten, eli tilannekuva muodostetaan hajallaan ja sen jakelu vaihtelee.⁴⁵ Tilannekuvatyöryhmä listaa seuraavat tilannekuvaa tuottavat julkishallinnon toimijat.⁴⁶

Valtioneuvoston kanslia hallinnoi ja ylläpitää reaaliaikaista turvallisuustilannekuvaa ja raportoi valtion johdolle ja ministeriöille tilanteen edellyttämällä tavalla. Ministeriöt seuraavat tilannetta omalla hallinnonalallaan tapahtuvissa tilanteissa. Tilannekuvat muodostetaan käytössä olevista elementeistä ja järjestelmistä.

Sisäasiainministeriön pelastusosasto, poliisiosasto (poliisihallitus) ja rajavartiolaitoksen esikunta saavat tilannekuvatiedot oman hallinnonalan tilanteesta oman hallintonsa alueilta.

⁴⁵ Tilannekuvan tuottaminen hajallaan on luonnollista, sillä tilannekuvaa voi tuottaa vain toimintaa lähellä oleva taho. Kokoaminen ja jakelu voitaisiin tehdä keskitetympin.

⁴⁶ Ks. Elinkeinoelämän kriisivalmiutta ja häiriötilanteisiin varautumista lisäävä tilannekuva (tästä eteenpäin tilannekuvatyöryhmän esitys), s. 7. Perussystematiikka on, että VNK tuottaa valtiojohdon tilannekuvan, ja kukin hallinnonala itse tarvitsemansa tilannekuvan. Tilannekuvaa tuotetaan runsaasti myös julkisen sektorin ulkopuolella, merkittävimpana tahona tietenkin media ja uutispalvelut. Esimerkkeinä yksityisistä tahoista, jotka tuottavat viranomaistoimintaan läheisesti liittyvää tilannekuvaa, voidaan mainita verkkopalvelu Tilannehuone, ks. <http://www.tilannehuone.fi/>.

Puolustusvoimat muodostaa ja ylläpitää valtion ja puolustusvoimien johdon päätöksenteon edellyttämän sotilaallisen tilannekuvan. Lisäksi puolustusministeriö tuottaa tilannetietoisuutta hallinnonalansa keskeisistä asiakokonaisuuksista.

Virastot, kuten Ilmatieteenlaitos, Pääesikunta, liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, säteilyturvakeskus STUK, Seismologian laitos, Tietoturva CERT-fi, Terveystieteiden tutkimuskeskus THL ja Huoltovarmuuskeskus HVK ylläpitävät omaa tehtäväaluettaan koskevaa tilannetietoa.

Aluehallintovirastot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset tuottavat tilannetietoa omaa ja keskushallinnon tarpeita varten. Toimintojen kehittäminen on vielä käynnissä uusissa organisaatioissa. AVI toteuttaa peruspalvelujen arvioinnin (ml. turvallisuuspalvelut) kerran vuodessa teemoittain.

Paikallisen tilannekuvan muodostaa kukin viranomainen. Esimerkiksi pelastuslaitos toteuttaa ennakoivaa suunnittelua sekä palvelutasopäätösvalmistelua uhkien arviointi- ja riskianalyysiprosessilla. Pelastustoimi seuraa alueen onnettomuuskehitystä pelastustoimen onnettomuus- ja resurssitilastojärjestelmän (PRONTO) avulla. Onnettomuuksien ehkäisyssä mm. palotarkastustietokantoihin kertyy tietoja alueen omatoimisesta varautumisesta sekä rakenteellisesta turvallisuudesta. Kenttäjohtamisjärjestelmällä ylläpidetään joka hetki alueen pelastustoimen tehtävien operatiivista tilannekuvaa.

Poliisilaitokset ylläpitävät kenttäjohtamisjärjestelmän kautta operatiivista tilannekuvaansa. Lisäksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tilannekuvaa seurataan turvallisuusbarometri-seurannalla. Lisäksi KRP on tuottanut vuodesta 2006 alkaen kahdesti vuodessa yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden tilannekuvaa yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa.

Työryhmä esittää tilannekuvatoiminnan toteuttamiseksi seuraavia toimenpiteitä.

Tilannekuvan *tietosisältö* ryhmitetään seuraavasti yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian (2006) uhkamallien ja niihin sisältyvien erityistilanteiden jäsentelyn mukaisesti.⁴⁷

Tilannekuvan *tuottajat* jaetaan kansainväliseen, kansalliseen, alueelliseen ja paikalliseen tasoon seuraavasti:

HVK vastaisi viranomaistoiminnan koordinoinnista, keskeisimpinä yhteistyötahoina ministeriötasolla SM ja UM. Tilannekuvan tuottaminen tapahtuisi YTS:n mukaisesta varautumisesta vastaavien hallinnonalojen toimesta.⁴⁸ HVK:n tueksi perustetaan erityinen tilannekuvatoimikunta, joka koostuisi viranomaisten ja elinkeinoelämän asiantuntijoista.⁴⁹ Työryhmä esittää lisäksi, että tilannekuvatoiminnalla olisi erityinen ohjausryhmä, joka koostuisi yritysturvallisuuden kansallisesta yhteistyöryhmästä täydennettynä kriisivalmiuden ja häiriötilanteisiin varautumisen keskeisillä asiantuntijoilla.⁵⁰

Alueellisella tasolla keskeisenä koordinaattorina toimisi aluehallintovirasto, jonka tehtäviin työryhmän toimeksiannon mukainen tilannekuvatoiminto kuuluisi.

Aluehallinto vastaisi riittävästä yhteistoiminnasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä poliisin kanssa. Tilannekuva muodostaa keskeisimmän tapahtuman hallinnan apuvälineen myös aluehallinnossa. Aluehallintovirasto muodostaisi tilannekuvatoimintaa varten tilannekuvatoimikunnan, jota tehtävää voisi toteuttaa elinkeinoelämän turvallisuusasioita käsittelevät yhteistyöryhmät.

Paikallisella tasolla tilannekuvatoiminto kuuluisi sille olemassa olevalle yhteistoimintaelimelle, joka toteuttaa paikallista turvallisuustyötä. Tällainen voisi olla

⁴⁷ YETTS on muuttunut YTS:ksi, ryhmittely voitaneen tehdä soveltuvin osin uuden strategian mukaisesti.

⁴⁸ Hallinnonalan viranomaiset, yritykset ja muut toimijat, ks. tilannekuvatyöryhmän esitys, s. 18.

⁴⁹ Tähän kuuluisivat pelastus- ja poliisitoimi, VM (+AVIt), TEM (+ELYt) sekä EK:n ja Keskuskauppakamarin nimeämät asiantuntijat.

esimerkiksi kuntien turvallisuussuunnittelua toteuttanut työryhmä täydennettynä paikallisen elinkeinoelämän edustajilla. Tilannekuvatoimintoa varten voitaisiin nimetä jaosto, jonka tehtävänä olisi tarkastella kansallisten ja alueellisten katsausten pohjalta paikallisia erityisolosuhteita. Koordinoivana viranomaisena voisi toimia alueen pelastustoimen pelastusviranomaisena.⁵¹

Tilannekuvatoiminta toteutettaisiin hyödyntäen jo olemassa olevia rakenteita. Uudennallinen, koordinoitu toiminta aloitettaisiin kerran vuodessa toimitettavana kansainvälisenä ja kansallisena yleiskatsauksena. Myöhemmässä vaiheessa toteutettaisiin tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan kuukausittaisia teemakatsauksia esimerkiksi uhkamalleittain ja/tai toimialoittain.

Mielenkiintoista on, että tilannekuvatyöryhmä ei ehdota reaaliaikaisen tilannekuvatoiminnan järjestämistä. Suurin hyöty yrityksille ja myös viranomaisille olisi reaaliaikaisesta tilannekuvasta, jota voitaisiin kuitenkin koota ja analysoida määrävälein toimitettavissa katsauksissa.⁵²

Tilannekuvatyöryhmän esitys on joka tapauksessa merkittävä avaus alueelliseen ja paikalliseen turvallisuusyhteistyöhön. Tilannekuvatoiminnan – kokoavan ja analysoidun ja/tai reaaliaikaisen tilannekuvan tuotannon ja levityksen - tulisikin olla niiden keskeinen elementti.

3.4.2 Paikallisen turvallisuussuunnittelun kehittäminen

⁵⁰ Täytäntöönpanovaiheessa tulisi pohtia, onko näin monimutkainen hallinto todellakin tarpeen (huomautus kirjoittajan).

⁵¹ Tilannekuvatyöryhmän esitys, s. 17-20.

⁵² Tilannekuvaa kuitenkin tuotetaan reaaliaikaisesti ja vieläpä työryhmän itsensä listaamien tahojen toimesta. Kysymys olisi lähinnä ajantasaisen viranomaistiedon toimittamisesta yrityksille. Elinkeinoelämä voisi täydentää viranomaisten tilannekuvaa juuri määrääjain laadittavissa katsauksissa. Tosin reaaliaikaista tilannekuvaa välitetään myös yksityiseltä sektorilta julkiselle päin – ainakin mediassa.

Paikallinen turvallisuussuunnittelu on sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa paikallisella tasolla, jossa kansalliset tavoitteet sovitetaan yhteen paikallisen turvallisuustilanteen analyysin tuottaman tiedon kanssa.⁵³ Aihetta käsitellään tutkielman alueellista ja paikallista yhteistyötä koskevassa jaksossa 4.

3.5 Hallbergin komitea

Valtioneuvosto asetti 17.12.2009 komitean tekemään kokonaisvaltaisen selvityksen yhteiskunnan varautumisesta. Vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaan selvityksessä tuli arvioida nykyinen kokonaismaanpuolustuksen malli, yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia, sisäisen turvallisuuden ohjelma sekä näiden sisältö, järjestelyt, johtosuhteet, vastuut ja toimeenpano. Komitean puheenjohtajaksi kutsuttiin KHO:n presidentti Pekka Hallberg, jonka mukaan komitea sai työnimensä Hallbergin komitea.⁵⁴

Komitea suosittelee koko yhteiskunnan voimavarojen hyödyntämistä varautumisessa. Komitean lähtökohtana on mahdollisimman laaja turvallisuusajattelu, kokonaisturvallisuus.⁵⁵

Mietinnössä todetaan varautumisen olevan perinteisesti Suomessa viranomaislähtöistä, joskin hyvään yhteistyöhön perustuvaa. Komitea korostaa eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä, koska eri hallinnonaloilla on käytettävissään yleensä vain yhdet voimavarat, joita hyödynnetään kaikissa mahdollisissa turvallisuustilanteissa. Tämän vuoksi näiden voimavarojen käyttö ja käyttöön saanti on suunniteltava ja valmisteltava yhtenä kokonaisuutena.

Mietinnössä nostetaan vahvasti esille elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin merkitys yhteiskunnan kokonaisturvallisuudessa.⁵⁶ Yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja uhkaa-

⁵³ Toinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, s. 19.

⁵⁴ Varautuminen ja kokonaisturvallisuus, komiteamietintö. VNK:n julkaisusarja 21/2010, s. 7.

vien tilanteiden korostetaan olevan usein monivaikutteisia ja niiden ehkäisyyn, hallintaan sekä jälkihoitoon vaaditaan niin viranomaisia eri hallinnonaloilta kuin yksityisen sektorin ammattilaisia ja vapaaehtoisia. Komitea huomauttaa, että merkittävä osa yhteiskunnan voimavaroista on normaaliaikana ja normaaliaikojen vakavissa häiriötilanteissa yritysten hallussa ja kontrollissa.⁵⁷

Hallbergin komitea esittää, että turvallisuus- ja puolustusasiain komitea (TPAK) tulee vahvistaa nykyistä laajapohjaisemmaksi ja nimetä turvallisuuskomiteaksi. Kokoonpanon laajentamiseksi ehdotetaan, että komiteaan nimitetään nykyisten jäsenten lisäksi kaksi talous- ja yritysmaailman edustajaa ja kaksi edustajaa keskeisistä kansalaisjärjestöistä. Samoin poliisiylijohtaja ja pelastusylijohtaja tulisi nimittää toimielimen jäseniksi. Kokoonpanon laajentamisen jälkeen turvallisuuskomitean toimikentässä painottuisivat nykyistä selkeämmin julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö sekä kokonaisturvallisuuden kysymykset.⁵⁸

Hallbergin komitea ehdottaa myös varautumiseen tarvittavan yhteistoiminnan lisäämistä jatkettaessa valtion aluehallinnon ja kuntatason uudistuksia.⁵⁹ Tältä osin komitean esitykset kohdistuvat nimenomaan viranomaisten sisäisiin sekä viranomaisten ja kansalaisten välisiin tieto- ja viestintäyhteyksiin, kansalaisjärjestöjen osallistumiseen varautumiseen sekä yhteisen tilannetietouden kehittämiseen. Yrityksiä koskevat esitykset ovat seuraavat:

⁵⁵ Varautuminen ja kokonaisturvallisuus, s. 20.

⁵⁶ Ibid. Mietinnössä todetaan, että "[U]sien uhkien myötä suomalaisen yhteiskunnan kasvava haavoittuvuus on [kuitenkin] tehnyt kansalaisyhteiskunnan ja elinkeinoelämän panoksen varautumiseen ja turvallisuusyhteistyöhön yhä tärkeämmäksi... [T]eknistaloudellinen kehitys on johtanut tuotannon, palveluiden ja koko yhteiskunnan keskinäisten riippuvuussuhteiden kasvuun. Samaan aikaan pyrkimys keskittyä ydinosaamiseen liittyviin toimintoihin on johtanut yhä lisääntyvään ulkoistamiseen ja palveluiden hankkimiseen oman organisaation ulkopuolelta. Tämän kehityksen seurauksena elinkeinoelämän yritysten merkitys yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa lisääntyy jatkuvasti."

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Varautuminen ja kokonaisturvallisuus, s. 83.

⁵⁹ Varautuminen ja kokonaisturvallisuus, s. 9 ja 85-86.

- valtion keskus- ja aluehallinnon tiedonjakokäytäntöjä tulee kehittää siten, että järjestelmä tukee myös kuntien sekä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeiden yritysten tilannetietoutta
- järjestelmien välinen tilannetietojen vaihto ja hyödyntäminen tulee varmistaa varautumisen yhteydessä tarkoituksenmukaisella tavalla. Tilannekuvajärjestely luodaan yhteistyössä toimivaltaisten ministeriöiden, asianomaisten viranomaisten, kuntien ja yritysten toimenpitein.⁶⁰

Yrityksiä koskevat yhteistoiminnan kehittämistä koskevat esitykset rajautuvat siis tilannekuvatoimintaan, ja tältäkin osin yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeisiin yrityksiin.

Tilannekuvatoiminnan kehittämistä yrityksiä paremmin hyödyntäväksi voidaan pitää yhtenä akuuteimmista kehityskohteista. Yritysten tarve paremmalle tilannekuvatoiminnalle on suuri. Tarve on suuri myös muissa, kuin YTS:ssa kuvatuista elintärkeiden toimintojen ylläpidosta vastaavissa yrityksissä. Toisaalta mietintö tunnustaa verkostotalouden keskinäiset riippuvuussuhteet ja haavoittuvuuden. Esitysten täytäntöönpanovaiheessa olisikin tärkeää, että tilannekuvatoiminnan kehittämistä ei rajattaisi vain esimerkiksi huoltovarmuuskriittisiin yrityksiin.⁶¹

4 Yhteistyö alueellisella ja paikallisella tasolla

4.1 AVIen sisäisen turvallisuuden seurantaryhmät ja alueelliset valmiustoimikunnat

Sisäasiainministeriön v. 2010 julkaisemassa tulevaisuuskatsauksessa esitetään, että seuraavan hallituskauden alussa laaditaan kolmas sisäisen turvallisuuden ohjelma, joka jatkaa kahden edellisen ohjelman käynnistämää työtä. Ohjelmaa uudistettaisiin niin, että valtioneuvosto vahvistaa keskeiset, koko maata koskevat tavoitteet. Kansallisen

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Tällaista nimenomaista rajausta ei komiteamietinnössä tosin esitetäkään.

ohjelman toimeenpanon varmistamiseksi tulisi SM:n mukaan laatia konkreettiset alueelliset ja paikalliset suunnitelmat, jotka ottavat huomioon paikalliset ja alueelliset olosuhteet ja erityispiirteet. Tavoitteena on toimeenpanna sisäisen turvallisuuden tavoitteet kattavasti käytännön toiminnassa. Toimeenpanon kannalta on SM:n mukaan tärkeää, että ohjelman konkreettinen sisältö voidaan määritellä alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisesti.⁶²

Aluehallintovirastojen (AVI) tulossopimuksissa asetettiin vuodelle 2010 tavoitteita koskien sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa. Keskeisimpänä tavoitteena tulevaisuuskatsauksessa hahmotellun jatkotyön kannalta pidettiin sisäisen turvallisuuden poikkihallinnollisen yhteistyön organisoimista. Yhteistyö tuli organisoida niin, että se yhteensovittaa ja edistää viranomaisten, järjestöjen ja elinkeinoelämän välistä alueellista yhteistyötä.

Aluehallintovirastot ovat ym. tarkoituksessa perustaneet sisäisen turvallisuuden seurantaryhmiä. Kuitenkin vain Etelä-Suomen AVI:n ryhmässä on elinkeinoelämän edustus.⁶³

4.2 Paikallinen turvallisuussuunnittelu

Sisäisen turvallisuuden ensimmäisessä ohjelmassa pyrittiin ennaltaehkäisemään rikoksia ja häiriöitä myös paikallisen turvallisuussuunnittelun keinoin. Keskeinen ajatus oli saattaa seudulliset ja paikalliset turvallisuussuunnitelmat kattamaan myös onnettomuuksien torjunta.⁶⁴

⁶² Turvallinen ja moniarvoinen Suomi - sisäinen turvallisuus ja maahanmuutto 2020. Sisäasiainministeriön tulevaisuuskatsaus 2020, SM:n julkaisu 25/2010.

⁶³ Sisäisen turvallisuuden seurantaryhmän on ilmoittanut perustaneensa kaikkiaan viisi aluehallintovirastoa kuudesta. Länsi- ja Sisä-Suomen AVI ei toimittanut vastausta ministeriön tiedusteluun 8/2010. EK:lla on ESAVI:n ryhmässä asiantuntijan paikka.

⁶⁴ Ensimmäinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, s. 65-66.

Suunnitelmien keskiössä olivat turvallisen kaupunkisuunnittelun näkökohdat, suunnitelman yhteensopivuus muihin paikallisiin kansalaisten hyvinvoinnin edistämishjelmiin (esim. päihde- ja huumausaineohjelmat, hyvinvointiohjelmat, lapsi- ja perhepoliittiset ohjelmat), keskeisten rikoslajien (massa-, huumausaine- ja väkivaltarikollisuus) torjuntatoimenpiteet, toimenpiteet liikenneturvallisuuden parantamiseksi sekä tarvittaessa muut turvallisuusuhat.⁶⁵ Yritysturvallisuusulottuvuuden puute näkyi selkeästi, ja näkyy paikallisessa turvallisuussuunnittelussa selvästi edelleen.

Ym. tavoitteiden pohjalta toteutettiin sisäasiainministeriön turvallisuusalan neuvottelukunnan alaisuudessa ja yhteistyössä yksityisen turvallisuusalan kanssa paikallisen turvallisuussuunnittelun hanke vuosina 2004-2006. Hanke kokosi parhaita käytäntöjä siitä, miten yksityinen sektori osallistuu paikalliseen turvallisuussuunnitteluun.

Paikallisen turvallisuussuunnittelun hankkeen jälkeen SM asetti 4.4.2005 työryhmän laatimaan ehdotuksen seudullisen ja paikallisen turvallisuussuunnittelun edelleen kehittämiseksi ja valtakunnallisen mallin laatimiseksi. Työryhmän työn aikana ehti valmistua elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen ELVIRA-strategia. Ilmeisesti tästä syystä työryhmän loppuraportissa todettiin, että elinkeinoelämän ja viranomaisten välinen yhteistyö tulisi liittää osaksi paikallista turvallisuussuunnittelua. Työryhmän linjausten mukaan viranomaisten tuli olla paikallisella tasolla aktiivisia yhteistyön aikaansaamisessa kutsumalla mukaan turvallisuussuunnitteluun elinkeinoelämän järjestöjen ja yritysten edustajia.

Toisessa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettiin tavoite, jonka mukaan kaikissa kunnissa tulisi olla vuoden 2009 aikana valmistella kuntakohtainen tai laajemman alueen kattava uudenmuotoinen turvallisuussuunnitelma. Suunnitelmien käsittelylle kunnanvaltuustoissa varattiin aikaa vuoden 2010 loppuun asti.⁶⁶

⁶⁵ Ensimmäinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, s. 24.

⁶⁶ Toinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, s. 19-20. Poliisilaitosten SM:lle vuoden lopussa 2009 toimittaman tiedon mukaan asian valmistelutilanne vaihteli kuntakohtaisesti, ks. sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanon väliraportti, s.66-73. Läheskään kaikissa kunnissa prosessia ei oltu vielä aloitettu.

Turvallisuussuunnitelman voi tehdä eri laajuisille alueille. Se voi kattaa maakunnan tai seutukunnan, kunnan tai useampia kuntia yhdessä, kylän tai kaupunginosan. Maakunnallinen turvallisuussuunnitelma tukee kunnallista turvallisuussuunnitelmaa esimerkiksi tuottamalla ja ylläpitämällä maakunnallista turvallisuustilannekuvaa. Maakunnallisen, kunnan ja kylän turvallisuussuunnitelmat on tärkeää linkittää toisiinsa ja varmistaa, että ne tukevat toisiaan. ⁶⁷

Kokemukset osoittavat, että paikallinen turvallisuussuunnittelu ei nykyisellään tarjoa riittävästi yrityksille, eivätkä sen painopisteet ole synergian näkökulmasta oikein valittuja. Paikallisen turvallisuussuunnittelun painopisteet ovat väkivallan ja tapaturmien vähentäminen sekä alkoholihaittojen torjunta. Nämä painopisteet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä, mutta eivät mielekkäitä viranomaisten ja elinkeinoelämän välisen turvallisuusyhteistyön kohteita. Vaikka väkivallan, tapaturmien ja alkoholihaittojen väheneminen vaikuttaa välillisesti myös yritysten toimintaympäristöä parantavasti, ovat ne viranomaisten vastuulla olevia yhteiskunnallisia ongelmia, eivätkä elinkeinoelämän päivittäisen yritysturvallisuustyön keskiössä. Tarvitaan enemmän konkretiaa ja yrityksiä hyödyntäviä asioita. Yritykset ovat sisäisen turvallisuuden ohjelman ”asiakkaita” siinä missä yksittäiset ihmisetkin. ⁶⁸

Alueellisessa ja paikallisessa turvallisuussuunnittelussa näkyy, että yritysturvallisuuden ja kansalaisten turvallisuuden välinen yhteys tunnetaan heikosti. Yritysten ja viranomaisten välisellä turvallisuusyhteistyöllä ymmärretään yleishallintoviranomaisten taholta lähinnä huoltovarmuuskriittisten yritysten valmiusasioita. Hieman kärjistäen voitaisiin todeta, että sisäisen turvallisuuden ohjelma hyppää valtioneuvostotasolta yksittäisen ihmisen ongelmien torjuntaan. Kuitenkin suurin merkitys koko väestölle on yhteiskunnan toimivalla perusinfrastruktuurilla: sähkönjakelu ja vesihuolto toimivat,

⁶⁷ Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun. Työkirja, SM:n julkaisu 4/2010, s. 5-6.

⁶⁸ STO II:ssa on nimenomaan asetettu tavoitteeksi se, että Suomi on paitsi ihmisten, myös yritysten kanalta Euroopan turvallisimaa maa 2015.

elintarvikkeita on saatavilla, liikennevälineet kulkevat, tiedonvälitys toimii, ja niin edelleen.

4.3 Paikalliset yritysturvallisuusverkostot

Vuonna 1996 perustettiin Saloon Suomen ensimmäinen rekisteröity yritysturvallisuusyhdistys. Salon Yritysturvallisuusyhdistys ry:n jäsenet edustavat useita eri tuotannon aloja ja yli 10 000 työpaikkaa, jotka kattavat noin 30 % koko alueen työvoimasta. Toimintaan osallistuvat yritysten lisäksi Salon yrittäjät, Salon kaupunki, poliisi ja pelastusviranomaiset sekä Länsi-Suomen pelastusalan liitto. Yhdistys osallistuu paikallisen turvallisuussuunnitelman laatimiseen ja käsittelee vuosittaisissa 5 yleiskokouksessaan alueellisia ja paikallisia turvallisuuskysymyksiä viranomaisalustusten pohjalta.

Salon esimerkin pohjalta elinkeinoelämä käynnisti alueellisen ja paikallisen turvallisuusverkoston kehittämishankkeensa vuonna 2008. Seuraava yritysturvallisuusyhdistys perustettiin keväällä 2009. Rauman seudun yritysturvallisuusyhdistys on rekisteröimätön, mutta sen toiminta on sidottu yhdistyksen sääntöihin. Yhdistyksen tarkoituksena on sääntöjensä mukaan toimia yritysturvallisuuden kehittämiseksi Rauman seudulla, edustaa kokonaisturvallisuusajattelua alueen yrityksissä ja yhteisöissä ja edistää jäsentensä ammattitaitoa ja sijoittumista työyhteisöissä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys järjestää jäsenilleen vuosi- ja yleiskokousten lisäksi keskustelu- ja opetustilaisuuksia ja seminaareja. Yhdistys toimii yhteistyössä Länsi-Suomen pelastusalan liiton kanssa.

Yhdistysmuotoisten foorumeiden lisäksi Porin ja Oulun kaupunkien yhteyteen on perustettu yritysturvallisuusyhteistyöryhmät.

Porissa yhteistyön perusta on kaupungin turvallisuussuunnitelman laatimisessa, joka aloitettiin vuonna 2000. Suunnitelma jaettiin aihepiireittäin osiin ja kullekin osiolle perustettiin oma työryhmänsä. Yksi työryhmistä oli yritysturvallisuusyhteistyöryhmä. Suunni-

telman valmistumisen jälkeen yritysturvallisuustyöryhmä on jatkanut toimintaansa omatoimisesti. Työryhmässä ovat edustettuina poliisi, pelastuslaitos, kaupungin rakennusosasto, kauppakamarin ja yrittäjäjärjestön edustaja sekä yritysedustus palvelusektorilta (kauppa, majoitus- ja ravintola-ala). ryhmä valitsee vuosittain turvallisuuden kehittämiseen liittyvän teeman, jonka pohjalta järjestetään tietoiskuja ja koulutusta.

Oulun seudun yritysturvallisuusverkosto perustettiin keväällä 2010. Verkosto on paitsi laaja, myös erittäin aktiivinen. Sen toiminnassa on mukana kaikkiaan noin 30 eri tahoja, mukaan lukien elinkeinoelämän laaja edustus eri toimialoilta, opetus- ja tutkimuslaitokset, kaupunki, turvallisuusviranomaiset sekä sosiaali- ja terveydenhuolto. Tavoite on parantaa kumppanuutta alueellisten ja paikallisten turvallisuusviranomaisten kanssa sekä olennaisen ja tarpeellisen turvallisuustiedon vaihtamista kaikkien toimijoiden kesken. Tällä haetaan lisäarvoa osallistujien omalle toiminnalle ja samalla tuetaan alueen turvallisuutta. Käytännön toiminnassa voidaan lisäksi ottaa esim. kantaa oman alueen kuntien turvallisuussuunnitelmaan niiltä osin, kun se koskee elinkeinoelämää ja yrityksiä. Toiminnalla pyritään myös parantamaan yritysten kykyä selvitä erilaisista normaaliolojen vakavista häiriötilanteista. Tavoitteena on toiminnan jatkuvuuden varmistaminen kaikissa olosuhteissa. Verkosto kokoontuu neljä kertaa vuodessa, ja käsittelee laajasti yritysturvallisuuden ajankohtaisia kysymyksiä viranomais- ja muiden tahojen alustusten pohjalta. Verkoston puheenjohtajuus on kiertävä ja tällä hetkellä puheenjohtajana toimii EK:n Oulun aluetoimiston edustaja. Kokemukset verkoston toiminnasta ovat erittäin hyviä.

5 Johtopäätökset

5.1 Organisoitumisen ja tehtävänjaon perusteet

Yhteistyön tulisi vastata seuraavaan haasteeseen: miten saadaan järjestettyä systemaattinen ja kaikkia osapuolia hyödyttävä yhteistyö valtionhallinnon, alue- ja paikallishallinnon ja elinkeinoelämän välille? Tavoitteen saavuttamiseksi yhteistyöhön on viran-

omaispuolelta kytkettävä valtion aluehallinto, kaupungit sekä alueilla toimivat turvallisuusviranomaiset. Elinkeinoelämän edustuksen on toisaalta tuotava kuvioon linkki yritysturvallisuuden kansalliseen yhteistyöryhmään, ja toisaalta taattava kattava ja alueiden elinkeinorakennetta vastaava yritysedustus.

Mikään yksittäinen yhteistyöfoorum ei pysty vastaamaan kaikkiin em. tavoitteisiin. Hallinnon tasoilta mukaan on saatava paitsi valtion aluehallinto, myös kaupungit. Elinkeinoelämän puolelta tarvitaan sekä suoraa yritysedustusta että kaikkia aloja edustavaa toimijaa.

Aluehallintovirastoissa on rakenteellinen valmius yritysturvallisuusyhteistyöhön: sisäisen turvallisuuden seurantaryhmät. AVI-ryhmien vahvuutena voidaan pitää suoraa yhteyttä sisäisen turvallisuuden ohjelmaan ja sitä kautta yritysturvallisuuden kansalliseen yhteistyöryhmään. AVI myös ohjaa ja koordinoi yritysturvallisuuden kannalta keskeisimpien turvallisuusviranomaisten, poliisi- ja pelastuslaitosten toimintaa.

AVI-ryhmien heikkoutena voidaan pitää sitä, että sisäisen turvallisuuden ohjelma käsittelee voittopuolisesti muita, kuin yritysturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Tätä ongelmaa voidaan lievittää kutsumalla elinkeinoelämän edustajat ryhmien jäseniksi ja ottamalla agendalle tarkemmin määriteltävät elinkeinoelämää koskevat kysymykset, kuten tilannekuva, YTS ja viranomaiskäytännöt. Elinkeinoelämän edustuksen olisi tullava EK:sta, jotta edustajalla olisi suora yhteys valtionhallinnon tason yhteistyöhön ja mandaatti edustaa laajasti kaikkien alojen yrityksiä.

Yritysturvallisuusverkostojen etuna on ensinnäkin elinkeinoelämää koskettava agenda ja yritysturvallisuuden paras asiantuntemus. Lisäksi niillä on suora yhteys kaupunkeihin ja tätä kautta paikalliseen turvallisuussuunnitteluun sekä alueen infrastruktuuriin.

Yritysturvallisuusverkostojen heikkoutena voidaan pitää lähinnä sitä, että niillä ei ole suoraa yhteyttä valtionhallintoon, missä tunnetaan yritysten tarpeita varsin heikosti.

Välittömänä kehittämistarpeena voidaan pitää yhteyden muodostamista yritysturvallisuusverkostojen ja AVI:n sisäisen turvallisuuden seurantaryhmien välille.

Alueellisen ja paikallisen turvallisuusyhteistyön molemmille tasoille yhteisen agendan muodostavat STO:n yritysturvallisuutta koskevat hankkeet ja tulokset, näistä tärkeimpänä tilannekuvatoiminta. Muita tärkeitä yhteistyön kohteita ovat paikallinen turvallisuussuunnittelu, häiriötilanteisiin varautuminen, tietoturvallisuus ja erilaiset rikosten torjuntamallit sekä viranomaiskäytäntöjen yhdenmukaistaminen. Nämä asiat tulisi prosessoida alueen elinkeino- ja viranomaisrakenteen näkökulmasta painottaen alueelle ominaisia kysymyksiä.

5.2 Organisoituminen

Systemaattinen, valtionhallinnosta paikallistasolle ja päinvastoin tietoa tuottava yhteistyömalli tulisi käynnistää seuraavin toimenpitein:

1. Vuoden 2011 aikana kaikkien AVI:n sisäisen turvallisuuden seurantaryhmien jäseneksi ja tilannekuvatoimikuntiin kutsutaan elinkeinoelämän edustaja, lähtökohtaisesti EK:n aluetoimistolta.
2. Vuoden 2011 aikana EK:n aluetoimistot täydentävät yhteistyössä suurten kaupunkien ja alueellisten sekä paikallisten turvallisuusviranomaisten kanssa paikallisten yritysturvallisuusyhdistysten tai vastaavien foorumeiden maantieteellisen kattavuuden vastaamaan koko maan aluetta. Lähtökohtaisesti tämä tarkoittaa olemassa olevien Salon, Rauman, Porin ja Oulun mallien lisäksi vastaavalaisten verkostojen perustamista Turkuun, Tampereelle, Jyväskylään, Kuopioon ja Lappeenrantaan.⁶⁹
3. Vaikka kaupunkien yhteyteen muodostettujen yritysturvallisuusverkostojen on luotava toimintamallinsa ja tarkempi agendansa omista lähtökohdistaan, olisi

⁶⁹ Kaupunkien valinta perustuu kolmeen seikkaan: kaupungin talousalueen kokoon, maantieteelliseen sijaintiin (verkoston alueellinen kattavuus) sekä EK:n aluetoiminnan mahdollisuuteen toimia ao. kaupungin alueella.

tärkeää muodostaa toimiva yhteys paikallisen yritysturvallisuusverkoston ja AVI:n ryhmien välille. Tämä edellyttää suunnitelmallista yhteistyön ja yhteydenpidon järjestämistä. Tämä toteutuu parhaiten, jos yhteistoiminnan muotoihin otetaan kantaa sekä AVI:n ryhmien että paikallisen yritysturvallisuusfoorumin vuosittaisissa toimintasuunnitelmissa tai vastaavassa toiminnan suunnittelussa vuodesta 2012 lähtien.

4. EK:n yritysturvallisuustoimisto koordinoi yhteistyötä ja vastaa pääkaupunkiseudun yhteistyöstä.

5.3 Tehtävänjako

Perustehtävänjako voisi olla seuraavanlainen:

Yritysturvallisuusverkostoissa käsiteltäisiin

- häiriötilanteisiin varautumista ja jatkuvuussuunnittelua
- toimialakohtaisia kysymyksiä
- alueellista ja paikallista turvallisuussuunnittelua
- poliisin ja pelastuslaitosten sekä yritysten yhteistoimintaa
- viranomaiskäytäntöjä ja niiden yhtenäisyyttä
- tilannekuvaa ja tiedonvaihtoa
- ajankohtaisia teemoja

AVIen sisäisen turvallisuuden seurantaryhmiin ja/tai tilannekuvatoimikuntiin tulisivat puolestaan

- sisäisen turvallisuuden ohjelman ajankohtaiset asiat
- häiriötilanteisiin varautuminen
- tilannekuvatoiminta
- yhtenäiset viranomaiskäytännöt

Tehtävät olisivat siis asiallisesti osin päällekkäisiä. Jos ryhmillä ei ole yhteistä agenda, ei niillä voi olla mielekästä yhteistyötäkään. Tavoitteena on, että yhteistyö paikallisissa verkostoissa tuottaa tietoa ja suoran yhteyden aluehallintovirastojen kautta aina keskushallintotason hankkeisiin. Siksi niin tilannekuvaa, kuin viranomaiskäytäntöjä ja häiriötilanteisiin varautumistakin on käsiteltävä kaikilla tasoilla ”alhaalta ylös”, ketjun katkeamatta. Loppujen lopuksi yksittäisten yritysten kannalta tarvittavat ratkaisut tehdään lainsäädäntöteitse ja valtion ja kuntien talousarvioissa.

Lähdeluettelo

Virallisiasiakirjat ja kirjallisuus

Ehdotuksen laatiminen alueellisen sisäisen turvallisuuden toimintamalliksi, asettamispäätös SM050:00/2010, sisäasiainministeriö

Elinkeinoelämän kriisivalmiutta ja häiriötilanteisiin varautumista lisäävä tilannekuva, sisäasiainministeriön julkaisuja 16/2010

Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi (ELVIRA), sisäasiainministeriön julkaisuja 15/2006

Ensimmäinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, valtioneuvoston yleisistunto 23.9.2004

Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun, sisäasiainministeriön julkaisuja 4/2010

Kansallinen turvallisuusauditointikriteeristö (KATAKRI) 20.11.2009, Sisäisen turvallisuuden ohjelman toisen vaiheen toimenpide 6.4.tp 2, puolustusministeriö

Sisäasiainministeriön tulevaisuuskatsaus 2020, sisäasiainministeriön julkaisuja

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, valtioneuvoston selonteko

Toinen sisäisen turvallisuuden ohjelma, valtioneuvoston yleisistunto 8.5.2008

Tuottava, tuloksellinen ja laadukas työsuojeluvalvonta 2015, työsuojeluhallinnon resurssityöryhmän raportti

Turvallinen ja moniarvoinen Suomi – sisäinen turvallisuus ja maahanmuutto. SM:n tulevaisuuskatsaus 2020, sisäasiainministeriön julkaisuja 25/2010

Varautuminen ja kokonaisturvallisuus, komiteanmietintö, valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 21/2010

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010

Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekuva, Keskusrikospoliisi 5.11.2010

Yritysturvallisuuden kansallisen yhteistyöryhmän asettamispäätös, SM037:00/2010

Haastattelut ja kyselyt

Helsingin kaupungin turvallisuuskoordinaattori Anssi Lehtisen puhelinhaastattelu

29.11.2010

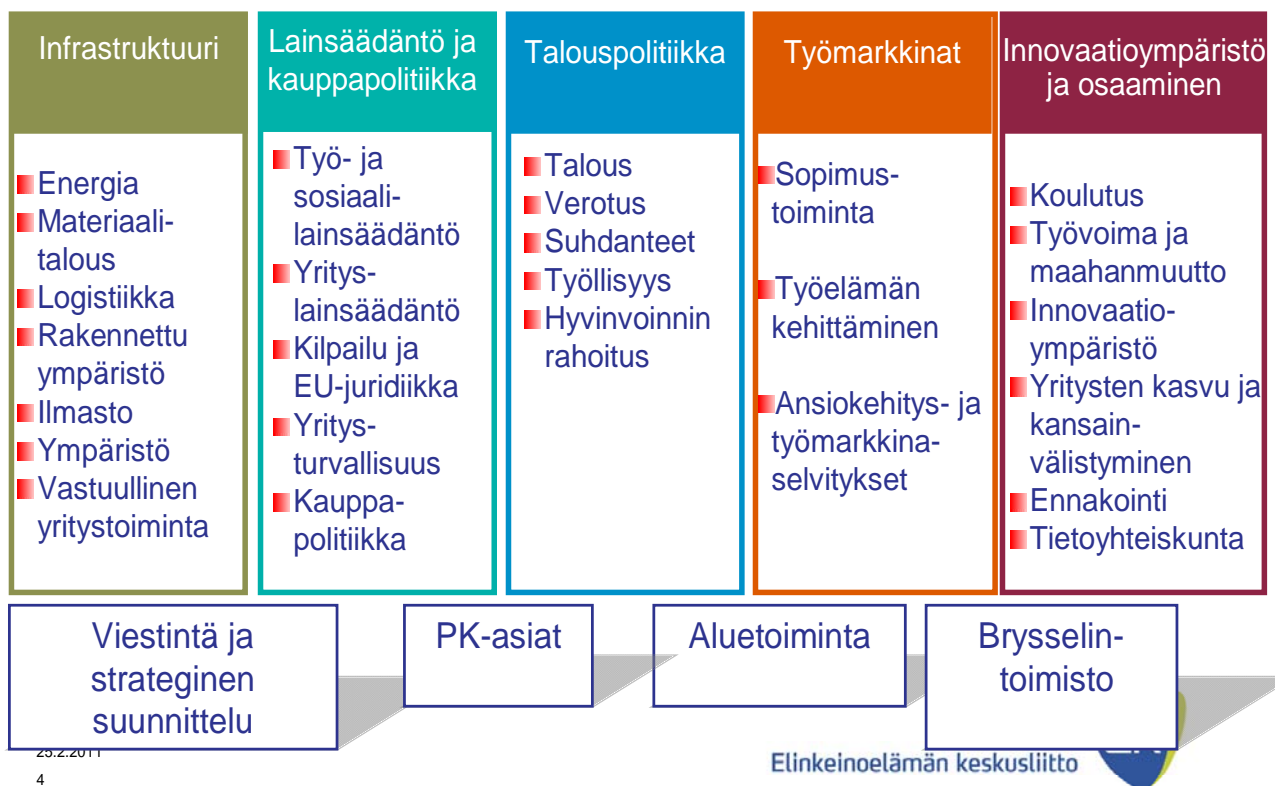
Sähköpostikysely Rauman ja Salon yritysturvallisuusyhdistyksille, Oulun seudun yritysturvallisuusverkostolle sekä Porin yritysturvallisuustyöryhmälle

Tutkielman teossa on lisäksi hyödynnetty lukemattomia keskusteluja niin eri viranomaisia kuin elinkeinoelämää edustavien asiantuntijoiden kanssa.

Liitteet

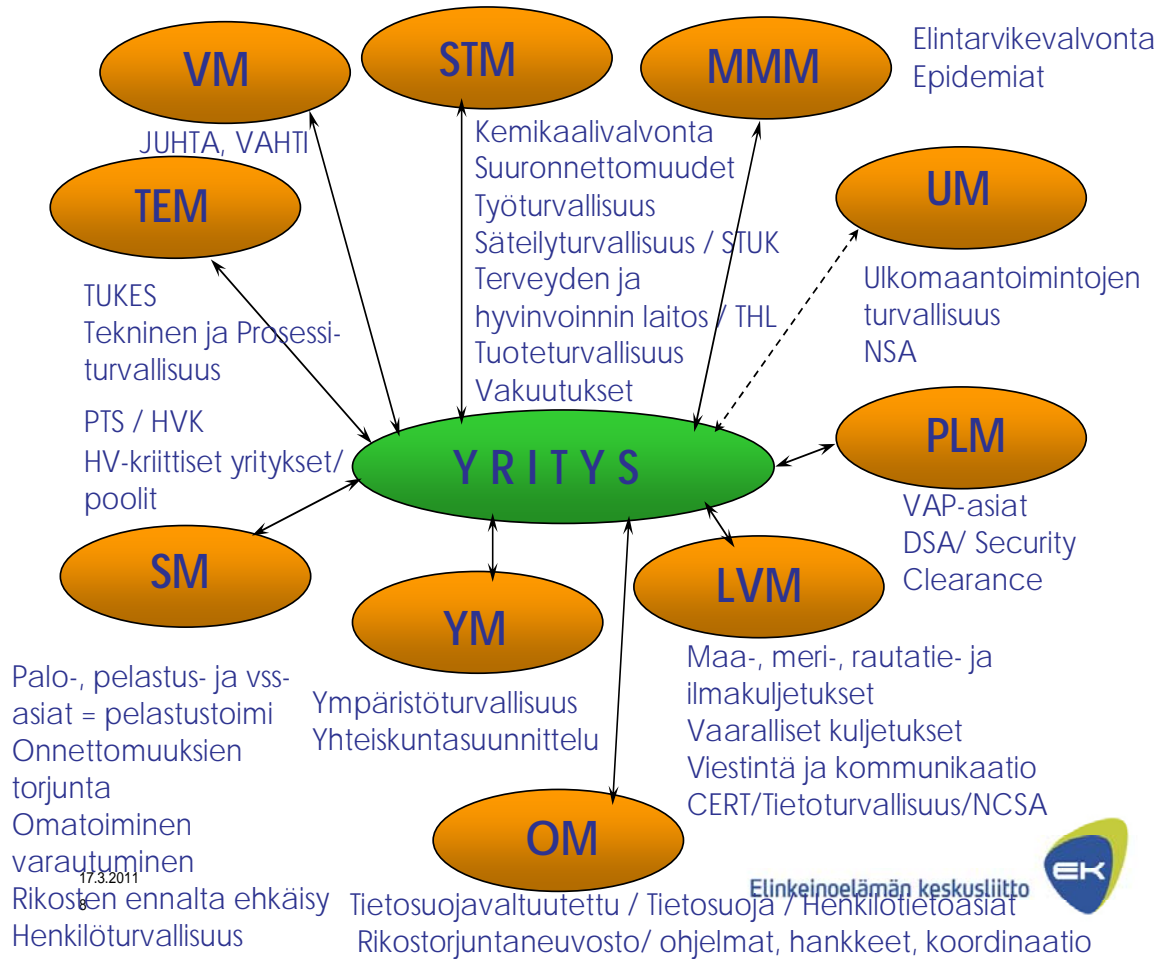
Liite 1: EK:n organisaatio

EK:n vaikuttaminen

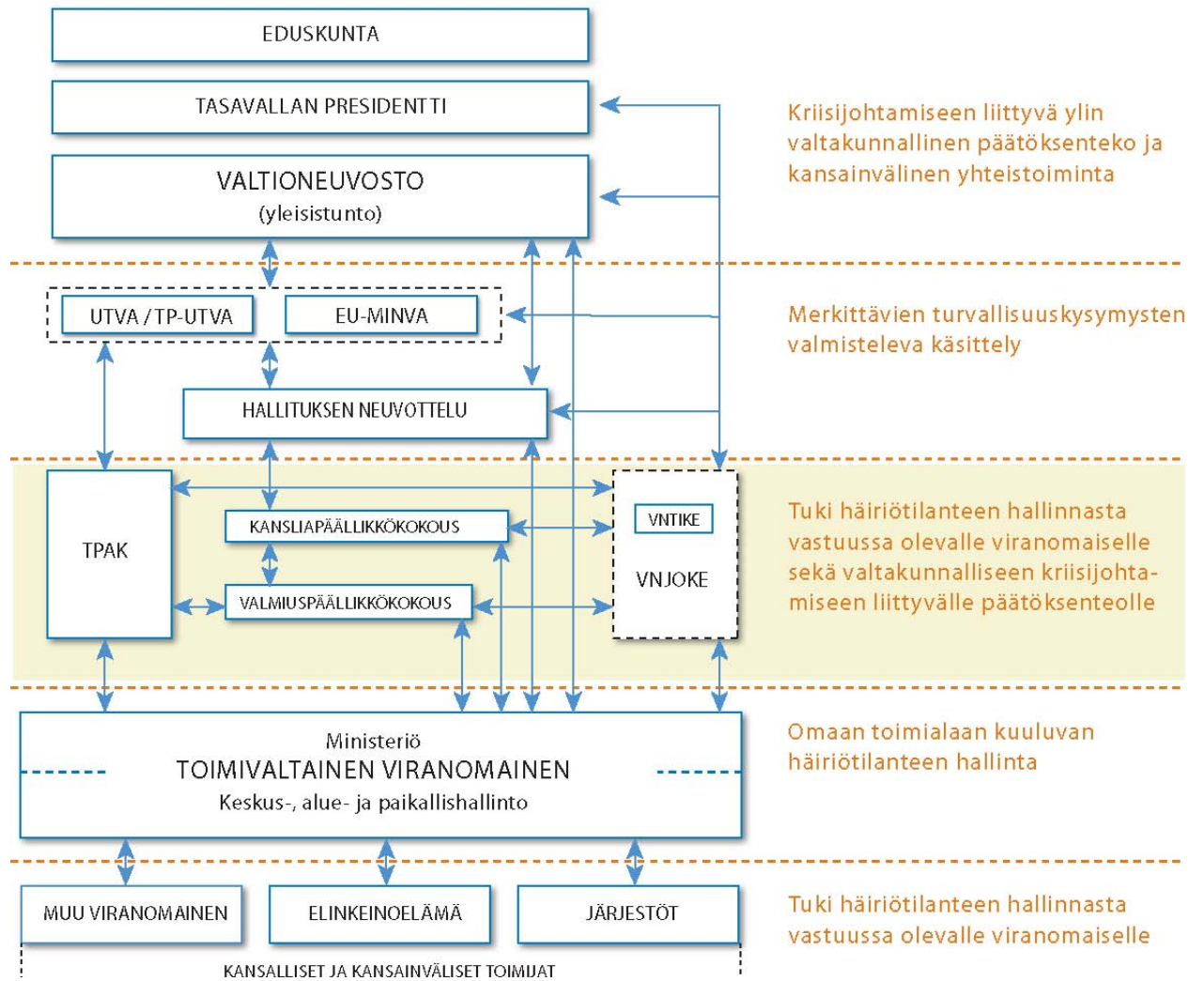

Liite 2: yritysten sidonnaisuus viranomaisiin turvallisuusasioissa

YRITYKSEN TURVALLISUUS JA SIDONNAISUUS VIRANOMAIISIIN

Liite 3: Häiriötilanteiden hallinnan periaate

Lähde: Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010